θε|064

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΘΗΝΑ
ΠΕΜΠΤΗ
19
Αὐγούστου 1943

ΕΤΟΣ Α'. ΦΥΛΛΟ 1ο
Τιμὴ Δρχ. 600

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΘΑΝΑΣΗΣ ΤΣΟΓΚΑΣ ▪ ▪ ▪ ▪ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΕΙΡΑΙΩΣ 13

Ἡ Κονσοράδημά μας

ΟΙ ΠΟΕΤΑΣΤΡΟΙ...

Ο ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ μᾶς δίνει σὲ λίγους στίχους ἕνα σκίτσο τους:

'Αφίνουμε στ' ἀγέρι τὰ μαλλιά μας
καὶ τὴ γραβάτα μας· παίρνουμε πόζα...

Ἔτσι ἦταν οἱ ποετάστροι τὸν παληότερο καιρό. Μὲ γραβάτα φλοττάν, μὲ καπέλλο μὲ πλατὺ μπόρ, ἔτρεφαν καὶ μακρυὰ κόμη, ἀπάνω στὴν ὁποίαν ἔτρεφαν κ.τ.λ. κ.τ.λ. Τὰ μάτια τους, ὀνειροπόλα, ἦταν πάντα βυθισμένα κάπου μακρυὰ στὸν ὁρίζοντα, ψάχνοντας ἐκεῖ νὰ βροῦν τὴν ἔμπνευση καὶ τὴ ρίμα. Πραγματικά, δὲν πατοῦσαν στὴ γῆ. Ὄντα μεταφυσικά, δὲν εἶχαν θὰ ἔλεγες αἰσθήσεις γιὰ νὰ ψαύσουν τὸν ὑλικὸ κόσμο. Καὶ γι' αὐτό, δὲν εἶχαν καὶ ἀνάγκες. Οὔτε καὶ ὑλικὲς ἐπιδιώξεις. Ζοῦσαν ὅπως τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ—καὶ δὲν πάσχιζαν παρὰ μόνο γιὰ λίγα φύλλα ἀπὸ τὸ δέντρο τῆς δόξας, πού, τὶς περισσότερες φορές, τὄξεραν κι' οἱ ἴδιοι πὼς θὰ φύτρωνεν ὕστερ' ἀπὸ πολὺν καιρὸ ἀπάνω στὸ χῶμα τοῦ τάφου τους.

Τί διαφορά, θεέ μου, μὲ τοὺς σημερινοὺς ποετάστρους!..

Καί, πρῶτα—πρῶτα, οἱ σημερινοί, ἔβγαλαν αὐτὸ τὸ «σῆμα κατατεθὲν» ἀπὸ τὴν ἐμφάνισή τους. Ντύνουνται καὶ κυκλοφοροῦν ὅπως καὶ ἐμεῖς οἱ... πεζοί. Θὰ μποροῦσε νὰ πῆ κανένας, μεταχειριζόμενος τὴ μοντέρνα ἔκφραση, πὼς ἔχουν «καμουφλαριστεῖ». Σοῦ συνιστοῦν ἕνα κύριο χωρὶς κανένα ἐξωτερικὸ σημάδι ποὺ νὰ σὲ κάνη νὰ σκεφτῆς πὼς πρέπει... νὰ λάβης τὰ μέτρα σου. 'Αφίνεσαι, χωρὶς καμμιὰ ἐπιφύλαξη, νὰ σὲ παρασύρη στὴ συντροφιά του. Κι' ὅταν, ἀνύποπτος ἐσύ, ξεμοναχιαστεῖς κάπου μαζί του, τὸν ἀκοῦς ἔξαφνα νὰ σοῦ λέη:

— Ξέρετε, γράφω καὶ στίχους. Γιὰ ἀκοῦστε μερικούς:

— .....

Μὰ εἶναι ἀπάτη αὐτό, ἀγαπητέ μου.

'Αλλὰ ἡ... ἀπάτη δὲν σταματᾶ ὡς ἐδῶ. 'Ακοῦτε τοὺς στίχους καὶ βεβαιώνεστε ἀμέσως πὼς δὲν εἶναι στίχοι. Καὶ ὅμως βλέπετε τὸν... ποιητὴ ἀπέναντί σας, νὰ σᾶς κεραυνοβολῆ μὲ ἕνα μειδίαμα ὑπεροχῆς.

— Τέσσαρες ἐκδόσεις ἔχω κάνει αὐτὴ τὴ συλλογή, σᾶς λέει μὲ ἕνα καινούργιο μειδίαμα.

Ξέρετε τί σημαίνει αὐτὸ τὸ μειδίαμα; Πὼς ἔχει τσεπώσει ἀρκετὲς χιλιαδοῦλες μαζὶ μὲ μιὰν μικρὰν δόξαν, τὴν ὁποίαν ἐξαργυρώνει καὶ αὐτὴν μὲ τὴν γοητεία ποὺ τοῦ ἐξασφαλίζει σὲ ἕνα κύκλο θηλυκῶν.

Ἂν εἶναι ποιητὴς τὸ ἐπάγγελμά του; Χά, χά. χά. Αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν ἀρκεῖ ἕνα ἁπλὸ μειδίαμα—ἡ ἀπάντησή του εἶναι ἕνα πλατὺ γέλοιο. Μὰ τί λέτε, καλέ! Εἶναι γιατρὸς ἢ εἶναι μηχανικὸς ἢ εἶναι λογιστὴς μιᾶς ἀσφαλιστικῆς ἑταιρείας. Γρά-

(Συνέχεια στὴ σελίδα 6)

ΚΑΘΑΡΑ ΚΑΙ ΞΑΣΤΕΡΑ

ΕΙΝΑΙ καθιερωμένη συνήθεια, σὲ κάθε ἔκδοση καινουργιοεκδιδόμενου περιοδικοῦ νὰ γράφωνται στὸ πρῶτο του φύλλο οἱ προγραμματικές του ἐπιδιώξεις δηλ. ὑποσχέσεις, ἀρκετοὶ ἐνθουσιασμοί, σερβίρισμα πνεύματος καὶ τέλος ἄφθονα λιβανίσματα στὴν μόρφωση καὶ τὴν καλὴ διάθεση τοῦ ἀναγνώστη. Ὁ σκοπὸς ὁ δικός μας εἶναι ἄλλος.

Δὲν βγάζουμε περιοδικὸ ἀπὸ φιλοδοξία, ἀλλὰ ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὴν τέχνη Δὲν κάνουμε ἐπιχείρηση ἀλλὰ πραγματοποιοῦμε ἕνα ὄνειρο. Δὲν ἀποβλέπουμε σὲ προσωπικὰ συμφέροντα, ἀλλὰ θέλουμε νὰ ἐνισχύσουμε κάθε σοβαρὴ καλλιτεχνικὴ προσπάθεια. Αὐτὸ ἄλλως τε φαίνεται καθαρὰ ἀπ' τὸ περιεχόμενό μας.

Σήμερα, μὲ τὸ ξεκίνημά μας θέλουμε καθαρὰ καὶ ξάστερα νὰ ποῦμε τί σκοπεύουμε μὲ τὴν ἔκδοσή μας αὐτή. Δὲν ἀκολουθοῦμε μονοπάτια ἄλλων ἐντύπων οὔτε ζητᾶμε νὰ μιμηθοῦμε κανένα ἀπ' αὐτά. Καὶ δὲν ἔχουμε καμμιὰ διάθεση νὰ γίνουμε ὄργανο εἰρηνικοῦ, ἀνεκτικοῦ καὶ ὑποχρηωτικοῦ ἀγῶνα. Ὁ καλλιτεχνικὸς κόσμος δὲν φαίνεται παρὰ στὴν ἀδιάκοπη πάλη του μεταξὺ φήμης καὶ ἀφάνειας γύρω ἀπὸ τὴν τέχνη καὶ τοῦτο σημαίνει ἀγῶνας Κι' ὁ δρόμος ποὺ θὰ χαράξουμε θἆναι νἆμαστε πρωτοπόροι, τολμηροὶ σὲ κάθε τί, καὶ ποὺ ποτὲ δὲ θὰ σκεφτοῦμε νὰ κάνουμε οὔτε ἕνα βῆμα πρὸς τὰ πίσω. Φίλοι παληοὶ καὶ συνάδελφοι μᾶς δώσανε τὴν πεῖρα τους, καὶ μεῖς μὲ τὴν ὁρμή μας ἀρχίζουμε τὸ πρῶτο μας βῆμα στὸν ἀγκαθωτὸ δρόμο τῆς τέχνης, μὲ μιὰν ἀπόφαση νὰ ὑπερπηδήσουμε καὶ νὰ συντρίψουμε κάθε ἐμπόδιο, ἀδιάφορο ποιὸ θὰ εἶναι κι' ἀπὸ ποῦ θὰ προέρχεται αὐτό. Σκοπός μας μοναδικὸς ἡ ἐξύψωση τῆς Τέχνης.

Προσπάθειά μας μοναδικὴ ἡ ὑποστήριξη τῶν πραγματικὰ καινούργιων ταλέντων. 'Αναγνωρίζουμε βέβαια τὴν ἀξία τῶν παληῶν κι' ἐχτιμᾶμε καὶ σεβόμαστε τὴν πνευματική τους δουλειά. Μᾶς συγκινεῖ ὅμως κάθε ἐμφάνιση παντὸς νέου ποὺ θὰ προοιωνίζει κάποια σοβαρὴ ἀξία καὶ μιὰ νέα ἀρχή. Ἡ τέχνη δὲν ἀρκεῖται μόνο στοὺς παληούς, καλοδέχεται καὶ τοὺς καινούργιους.

Ζητᾶμε ἀπὸ κάθε φίλο καὶ κάθε ἀναγνώστη ποὺ θὰ μᾶς διαβάζη νὰ μᾶς βοηθήση στὴν προσπάθειά μας τούτη τὴν εὐγενικὴ κι' ἀνιδιοτελῆ. Ἡ παροῦσα στήλη δὲν πρόκειται νὰ κάνη παραχωρήσεις, οὔτε θὰ λιποψυχήση ποτέ. Θὰ τραβήξη μπροστὰ ὁπλισμένη μὲ τὴν ἀλήθεια. Χωρὶς συγκινήσεις, μακρυὰ ἀπὸ συμβατικότητες, συμπάθειες καὶ ἀντιπάθειες θὰ πῆ πάντοτε τὴν ἀλήθεια στὸ κοινό, ποὺ δὲ ζητᾶμε ἀπ' αὐτὸ ἁπλῶς νὰ μᾶς διαβάζη, ἀλλὰ τὸ παρακαλοῦμε νὰ γίνη συμπαραστάτης καὶ συμπολεμιστὴς ὅποτε ὁ ἀγῶνας μας γιὰ τὴν ἀπολύτρωση τῆς τέχνης τὸ ἀπαιτήσει.

'Αμέτρητα εἶναι τὰ ταλέντα κεῖνα ποὺ ἡ ἀφάνεια τὰ κάνει νὰ πάσχουν, νὰ πονοῦν καὶ νὰ χάνονται. Ἄλλοι δὲ τόσοι ἀντίστοιχοι «σαλτιμπάγκοι τῆς τέχνης» γελοῦν σὲ βάρος τους. Πρῶτοι ἐμεῖς ριχνόμαστε στὸν ἀγῶνα γιὰ ν' ἀνυψώσουμε τοὺς πρώτους, καὶ νὰ τσακίσουμε τοὺς δεύτερους. Κάθε καλλιτέχνης ποὺ πάσχει, ποὺ ἔχει παράπονα, θἄβρη ἄμεσα καὶ ἀπεριόριστα τὴ στοργή, τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν δημοσιογραφική μας ὑποστήριξη. Μὲ μιὰ μόνο προϋπόθεση. Ἡ τροχιὰ ποὺ θὰ χαράξη νἆναι ἠθική, καὶ σκοπός του ἡ πραγματικὴ τέχνη...

Καὶ τώρα, ἐμπρός! ἂς ἀνοίξει ἡ αὐλαία τῆς προσπάθειάς μας κι' ἂς παρουσιαστοῦμε στὴν ψυχή σας κι' ἀμερόληπτη κρίση. Καὶ ὁ **«Καλλιτεχνικὸς Κόσμος»** περιμένει ἀπὸ σᾶς τὸ κοινό, ποὺ βρίσκεται στὴν πλατεῖα προσμένοντας τὴν ἐμφάνισή του, νὰ τοῦ χαρίσετε ἐκτὸς ἀπὸ τὰ φιλικά σας χειροκροτήματα καὶ τὴν ἀπεριόριστη ἐνίσχυσή σας.

Ο "ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ,,

Η ΚΑΡΔΕΡΙΝΑ

ΤΙ ΖΗΤΑΣ στὸ παραθῦρι μου,
φοβισμένη καρδερίνα;
Τί ζητᾶς; τὰ κρίνα ἀνθίσανε,
—τρέχα παῖξε μὲ τὰ κρίνα...

Ἐδῶ πέρα, τίποτα ὄμορφο,
τίποτα ὄμορφο δὲν εἶναι
Μόνο θλίψη θὰ βρῆς ἄμετρη,
θέλεις πέτα, θέλεις μεῖνε...

Τρέχα στὰ χλωμὰ τριαντάφυλλα
στὰ τρελλὰ μπουμπούκια, ποῦνε
Σὰ χειλάκια ροδοκόκκινα,
καὶ θαρρεῖς πὼς σοῦ γελοῦνε...

Τρέχα ἐκεῖ, ποὺ εἶν' ὅλα ξάστερα,
τρέχα στ' ἄνθη, φίλησέ τα!
Μόνον ἄσε με στὰ κλάμματα,
—στὰ χαμόγελα, ἐσύ, πέτα...

Ἐγώ, μόνο, τὴν καρδούλα μου,
ἀπ' τὸν πόνο ἔχω ἀνθισμένη.
Τίποτ' ἄλλο, τίποτα ὄμορφο
καὶ γλυκό, δὲν μοῦ ἀπομένει...

Ὅλα σκόρπισαν στὸν ἄνεμο
ἔξω ἀνθίσανε τὰ κρίνα...
Τί ζητᾶς στὸ παραθύρι μου,
φοβισμένη καρδερίνα...

ΝΑΠ. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ

Σημειώματα

Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ

ΔΕΝ ΠΑΝΕ τρεῖς μῆνες ἀπὸ τὴ μέρα ποὺ ἱδρύθηκε ὁ καινούργιος λογοτεχνικὸς σύλλογος **«Σύνδεσμος Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν»** κι' οἱ γόνιμες προσπάθειές του ἄρχισαν νἀποδίνουν καρπούς. Ἡ πρώτη μουσικοφιλολογικὴ γιορτὴ ποὺ ὀργάνωσε τὴν προπερασμένη Κυριακὴ σὲ γνωστὸ φιλικὸ σπίτι σημείωσε καταπληκτικὴν ἐπιτυχία. Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ θερμὸς ὑποστηρικτὴς τῶν ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων κ. Μαντούδης συγχάρηκε θερμὰ τὴν ὀργανωτικὴ ἐπιτροπὴ καὶ τὸν πρόεδρο κ. Σταμπολῆ γιὰ τὴν πρωτοβουλία. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι ἐκλεκτοὶ θεατὲς τῆς γιορτῆς αὐτῆς ἔμειναν κατενθουσιασμένοι.

Ἡ πρώτη αὐτὴ ἐπιτυχία ἀποτελεῖ τίτλο τιμῆς γιὰ τὸ Συμβούλιο τοῦ Συνδέσμου ποὺ πρέπει νὰ συνεχίση μὲ τὸν ἴδιον ἐνθουσιασμὸ καὶ τὸν ἔνθερμο ζῆλο τὸ ὡραῖο πνευματικὸ κι' ἐκπολιτιστικὸ ἔργο του.

Κ' ἡ πληροφορία μας πὼς ἀπὸ τὸν προσεχῆ μῆνα θὰ ὀργανώνη τακτικὰ κάθε δεκαπέντε ἢ μῆνα πρωτότυπα φιλολογικὰ (ποιητικὰ) πρωϊνὰ σ' ἕνα ἀπ' τὰ κεντρικά μας θέατρα, μᾶς δίνουν βάσεις νὰ προμαντέψουμε ἕνα λαμπρὸ καὶ γόνιμο ἀπὸ κάθε ἄποψη μέλλον τοῦ «Συνδέσμου Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν».

ΘΑ ΕΚΔΟΘΟΥΝ ΚΑΠΟΤΕ;

ΠΡΙΝ ἀπὸ ἀρκετοὺς μῆνες ὁ φιλότεχνος, ἀληθινὸς Μαικήνας τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων κ. Πέτρος Νομικός. ἐκληροδότησεν ἕνα ποσὸ ἀπὸ 20 ἑκατομμύρια δραχμὲς γιὰ τὴν ἔκδοση βιβλίων τῶν ἀπόρων λογοτεχνῶν μας. Καταρτίστηκε μιὰ κριτικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς μας κ.κ. Θεοτοκᾶ, Κ. Οὐράνη καὶ Δημαρᾶ ποὺ ἄρχισε νὰ δέχεται χειρόγραφα βιβλίων λογοτεχνῶν. Σὲ δυὸ-τρεῖς μῆνες ἡ κριτικὴ ἐτούτη ἐπιτροπὴ ἐνέκρινε δέκα ἕως δεκαπέντε βιβλία (ποίησης, διηγήματος καὶ μυθιστορήματος), ἐπλήρωσε ἀνάλογο ποσὸ ἀπὸ 200—400 χιλιάδες στοὺς λογοτέχνες ποὺ γίνηκαν δεκτὰ τὰ ἔργα τους, σύνταξε τὰ συμβόλαιά τους κι' ἐτερμάτισε τὴν ἐντολή της ὅταν ἐξαντλήθηκε τὸ ποσὸ τοῦ κληροδοτήματος.

Τὰ χειρόγραφα κλείστηκαν στὸ ντουλάπι κ' ἡ ὑπόθεση τῆς ἔκδοσής τους πάει νὰ λησμονηθῆ. Οἱ λογοτέχνες ὅμως ποὺ ὑπόβαλαν τὰ ἔργα τους ρωτᾶνε **«θὰ ἐκδοθοῦν καμμιὰ φορὰ τὰ βιβλία μας, ἢ τὸ ποσὸν ποὺ μᾶς δόθηκε σὰν προκαταβολὴ εἶχε τὸν χαρακτῆρα βοηθήματος μὲ τὸ... γάντι; Κι' ἂν**

πρόκειται νὰ ἐκδοθοῦν γιατὶ δὲν γίνεται γνωστό»;

Φαίνεται πὼς ἡ δεύτερη ἐκδοχὴ εἶναι κι' ἡ σωστότερη. Δηλαδὴ τὰ βιβλία ἡ χειρόγραφα (τὸ ἴδιο κάνει) ἦταν τὸ πρόσχημα οἰκονομικῆς ἐνισχύσεώς τους, ἕνας «ἐδσχημος» δηλαδὴ τρόπος ἀρωγῆς τοῦ φιλότεχνου κ. Νομικοῦ καὶ πὼς τὰ χειρόγραφα ποὺ κρατεῖ ἡ τριμελὴς κριτικὴ ἐπιτροπὴ δὲν πρόκειται ποτὲ ν' ἰδοῦν τὸ τυπογραφεῖο!

Μὰ στὴν περίπτωση ἑτούτη γιατὶ ὕστερα ἀπὸ τόσο καιρὸ δὲν ἐπιστρέφονται τὰ χειρόγραφα στοὺς κατόχους τους, ποὺ πιθανὸ νὰ εἶναι σὲ θέση μερικοὶ νὰ τὰ ἐκδώσουν σήμερα καὶ νὰ τοὺς γίνῃ γνωστὸ πὼς ἡ προκαταβολὴ κτλ. εἶναι βοήθημα; Ἀσφαλῶς κανένας ἀπὸ τοὺς φτωχοὺς λογοτέχνες ποὺ ἔζησαν τόσους μῆνες μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ ἐκδοθῆ τὸ ἔργο τους δὲν θὰ στενοχωρεθοῦν οὔτε καὶ θὰ θιχτοῦν. Οἱ σημερινοὶ καιροὶ δὲν ἐπιτρέπουν τέτοιες πολυτέλειες.... εὐαισθησίας!

Η Δ' ΕΚΔΟΣΗ!

ΣΕ ΛΙΓΟΥΣ μῆνες—ἀπὸ τὸν Ἀπρίλη—ἐξαντλήθηκε ἡ Γ' ἔκδοση τῆς «Γαλήνης» τοῦ Βενέζη κι' ὁ συγγραφέας ἑτοιμάζει τὴν Δ' ἔκδοσή της. Τὸ πρωτόφαντο ἑτούτο γεγονός, ἄγνωστο στὰ καλὰ προπολεμικὰ χρόνια παρατηρίεται καὶ σ' ἄλλα λογοτεχνικὰ βιβλία καὶ παρακατιανῶν ἀκόμα λογοτεχνῶν. Ἂς ἀφήσουμε τὸ πολύκροτο «Ἡ ζωὴ ἐν τάφῳ» τοῦ Μυριβήλη ποὺ πουλιέται ἂν βρεθῆ κανένας τόμος πουθενὰ πρὸς 25 καὶ 30 χιλιάδες δραχμές. Ἀκόμα τὰ βιβλία τοῦ Τερζάκη, Τατιάνας Σταύρου, Θεοτοκᾶ. Σκαρίμπα, Καραγάτση κτλ., εἶναι σχεδὸν ἐξαντλημένα. Σὲ ποιὸ λόγο χρωστιέται ἡ ζαφνικὴ ἑτούτη φιλοτεχνία τῶν νεοελλήνων καὶ τόψιμο ἐνδιαφέρον τους γιὰ τὸ λογοτεχνικὸ βιβλίο; Σὲ πολλὰ αἴτια, ποὺ ἀρμοδιώτεροι νὰ μᾶς ἐξηγήσουν εἶναι οἱ ἐκδότες κ' οἱ βιβλιοπῶλες Σ' ἄλλη στήλη ὁ συνεργάτης μας κ. Παῦλος Κριναῖος δίνει τὴν... λύση τοῦ γρίφου παίρνοντας συνεντεύξεις μὲ τοὺς κυριώτερους ἐκδότες μας.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΜΕ τὴ βία ποὺ βγῆκε τὸ φύλλο τοῦτο καὶ μὲ τὰ τεχνικὰ ἐμπόδια ποὺ ἀντιμετώπισαμε σὰν πρώτη ἔκδοση ποὺ ἐμφανίζομε, ἐμείνε ἔξω ἀπ' τὴ θέση τῆς πληθώρα ὕλης ποὺ μαζὶ μὲ τὴ παραγγελμένη γιὰ τὸ β' ἀριθμὸ εἶναι ἕνας πραγματικὸς πλοῦτος γιὰ τὰ περιεχόμενα τοῦ ἄλλου μας φύλλου. Ἔτσι λοιπὸν γιὰ τ' ἄλλο φύλλο προαναγγέλλομε τοὺς ἑξῆς συνεργάτες στὰ πιὸ ἐνδιαφέροντά τους περιεχόμενα:

Γρηγ. Ξενόπουλο, Ἠλ. Βενέζη, Ναπ. Λαπαθιώτη, Λέοντα Κουκούλα, Ἀλ. Διδωρίκη, Ἀχ. Μαμάκη. Ν. Λαύρα, Μ. Κουνελάκη, Δ. Μπόγρη, Σ. Καραντινό, Κ. Καρθαῖο, Θ. Πετσάλη, Π. Φλῶρο, Κ. Κούν, Στ. Ξέρλουδα, Μάριο Βαϊάνο, Ν. Χάγερ—Μπουφίδη, Νῖκο Λάσκαρη, Δ. Ψαθᾶ, Θ. Συναδινό, Κώστα Μουσούρη, Ἄγγελο Δόξα, Μιχ. Ἀργυρόπουλο, Ν. Ποριώτη, Λιλὴ Πριονιστὴ κ.ἄ., ποὺ μαζὶ μὲ τοὺς τεχνικοὺς μας συνεργάτες: Μιχ. Τόμπρο, Στράτη Μυριβήλη, Ἄλκη Θρύλο, Γ. Σιδέρη, ἀποτελοῦν τὸ μόνιμο καὶ ταχτικὸ ἐπιτελεῖο πολυτίμων βοηθῶν στὸ νὰ δίνουμε τὸ κάθε μας φύλλο καὶ πιὸ ζωντανὸ γιὰ νὰ ἐκπληρώνεται ἔτσι τὸ πρόγραμμά μας ὅπως τὸ φανταζόμαστε, ὅπως τὸ ὑποσχεθήκαμε, κι' ὅπως τὸ θέλουμε.

◎

Τὸ 2ο φύλλο τοῦ

«ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

θὰ κυκλοφορήση γιὰ λόγους καθαρὰ τεχνικοὺς στὶς 2 τοῦ ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ. Κι' ἀπὸ τὸ 3ο φύλλο θὰ βγαίνη ταχτικὰ κάθε Πέμπτη.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΜΑΣ

Συνέντευξη μὲ τὸν κ. ΛΕΟΝΤΑ ΚΟΥΚΟΥΛΑ

ΤΟΝ ΛΕΟΝΤΑ ΚΟΥΚΟΥΛΑ τὸν γνωρίζουμε ὄχι μόνο σὰν ἕνα ἀπὸ τοὺς καλλίτερους ποιητές μας. καὶ πεζογράφους μᾶς. μὰ καὶ σὰν ἕνα βαθύτατο γνώστη τοῦ θεάτρου μας μορφωμένον εἰδικὰ γιὰ νάχῃ σημαίνουσα γνώμη γιὰ τοῦτο. Γι' αὐτό, θὰ μᾶς ξάφνισε ἡ πληροφορία πὼς τοῦ ἀνετέθη ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας ἡ διεύθυνση τοῦ Κρατικοῦ θεάτρου Θεσσαλονίκης—θέση ποὺ δὲν ἦταν εὔκολο νὰ δοθῆ σ' ὅποιον—ὅποιον.

Χρόνια τώρα τὸν παρακολουθοῦμε ν' ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἀνύψωση καὶ τὴν ἐξυγίανσή του, κι' οἱ μελέτες του γι' αὐτό, μαζὶ μὲ τὶς σοβαρὲς κριτικές του στὸν τῦπο, κι' εἰδικώτερα στὴν «Πρωία» ὑπῆρξαν σημαίνουσα συμβολὴ στὴν κάθε του πρόοδο. Τὸ γεγονὸς αὐτό, μᾶς ἔκαμε νὰ ζητήσουμε μὲ τὴν εὐκαιρία ποὺ ἑτοιμάζεται μὲ τὸν καταρτισμένο πιὰ θίασό του, νὰ φύγῃ. λίγες λέξεις του καὶ τὶς γνῶμες του γιὰ τὴν ἐργασία ποὺ τοῦ ἀνετέθηκε νὰ κάμη στὴν συμπρωτεύουσα καὶ στὴν πρώτη πόλη τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν Ἀθήνα.

Ὁ ξεχωριστὸς συγγραφέας δὲν ἀρνεῖται νὰ μοῦ ἀπαντήσῃ κι' ἔτσι δίνομε στοὺς ἀναγνῶστες μας τὴν παρακάτω συνομιλία ποὺ κάμαμε μαζί του.

— Ποιὰ εἶναι ἡ σημερινὴ θέση τοῦ θεάτρου μας; ρωτοῦμε ἀρχὴ—ἀρχὴ τὸν κ. Κουκούλα

—Ἡ κατάσταση τοῦ θεάτρου μας δὲν εἶναι καθόλου εὐχάριστη, μᾶς ἀπαντᾶ. Ἂν ρωτοῦσε κανεὶς ποιὸς φταίει γι' αὐτήν, θἄταν δύσκολη ἡ ἀπάντηση, ἢ τουλάχιστο μιὰ ἀπάντηση ποὺ νὰ καταμερίζει δίκαια τὶς εὐθύνες. Ὡστόσο τοῦτο μόνο μπορεῖ νὰ τονισθῆ: ποὺ τὸ κοινὸν εἶναι κεῖνο ποὺ φταίει λιγώτερο. Τὸ κοινὸν εἶναι ἕνας βολικὸς δέκτης. Θἄλεγα πὼς εἶναι σὰν τὸ στεγνὸ σφουγγάρι ποὺ ἀπορροφᾶ μὲ τὴν ἴδια δεκτικότητα κάθε λογῆς νερό, καὶ τὸ καθάριο σὰν τὸ κρύσταλλο καὶ τὸ θαμπὸ καὶ το βουρκωμένο.

— Κι' ἡ εὐθύνη αὐτὴ ποιὸν βαρύνει τότε;

—Ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτή, βέβαια, θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ ἐπιρρίψει τὴ μεγαλείτερη εὐθύνη στοὺς καλλιτεχνικοὺς παράγοντες τοῦ τόπου, ποὺ δὲ φροντίζουνε γιὰ τὰ καλὰ συστατικὰ τοῦ νεροῦ ποὺ προσφέρεται πρὸς ἀπορρόφηση στὸ βολικὸ αὐτὸ σφουγγάρι ποὺ λέγεται κοινόν. Κ' ἴσως νὰ μὴν εἶχε ἄδικο.

—Ὥστε νομίζετε πὼς τὸ θεατρό μας περνᾶ **ἠθικὴ κρίση** σήμερα; Ποιὸ ἀποτέλεσμα τὴν ἐπέβαλε σ' αὐτό;

—Ἡ ἠθικὴ κρίση ποὺ περνᾶ σήμερα τὸ θεατρό μας εἶναι ἀποτέλεσμα κακῆς ἐκλογῆς ἔργων; Τὸ ζήτημα τοῦ δραματολογίου εἶναι βέβαια, πολὺ σοβαρό. Ὡς τόσο νομίζω πὼς δὲν εἶναι αὐτὸ ἡ μόνη αἰτία τῆς κρίσης. Δὲ φτάνει νὰ παίζουμε ἔργα τέχνης Ἀνάγκη καὶ νὰ τὰ παίζουμε, νὰ τὰ ἑρμηνεύουμε σύμφωνα μὲ τὸ νόημα τῆς τέχνης. Καὶ νὰ ἀπὸ τὴν ἄποψη τούτη ποὺ ἡ εὐθύνη μοιράζεται προπάντων μεταξὺ θεατρόνη, σκηνοθέτη καὶ ἠθοποιοῦ. Ἀπ' αὐτοὺς ἐξαρτᾶται ἡ ὕψωση τῆς πνευματικῆς στάθμης τοῦ θεάτρου μας. Τὸ κοινὸν ἀκολουθεῖ πρόθυμο πάντα καὶ τὴν ἄνοδο καὶ τὴν πτώση, γιατὶ αὐτὸ ἐπὶ τέλους διψᾶ καὶ ὅταν διψᾶ πίνει ὁ,τι νερὸ τοῦ τύχει. Χρέος ὅλων μας εἶναι, ὅλων ὅσοι ἀγαποῦν τὸ θέατρο, νὰ φροντίσουμε ὥστε νὰ μὴ συνηθίσει τὸ κοινόν, ποὺ τὸ συντηρεῖ, εὐτελῆ ἢ βλαβερὰ ποτά, ἔτσι ποὺ νὰ χάσει τελικὰ τὴ γεύση του. Μὲ καταλαβαίνετε, πιστεύω.

Συμφωνοῦμε μαζύ του ἐπειδὴ βλέπουμε πόσο δίκηο ἔχει καὶ προχωροῦμε στὴν συνομιλία. Ζητοῦμε μιὰ ὥρα χρηγορώτερα νὰ μάθουμε τοὺς σκοποὺς τῆς ἀποστολῆς του, τὶς γνῶμες του καὶ τὶς ἰδέες του γιὰ τὴν πνευματικότητα τῆς Μακεδονικῆς προτευούσης καὶ τέλος τὸ πρόγραμμά του, ποὺ πάει νὰ τὸ ἐκτελέσῃ ἐκεῖ καὶ νὰ δημιουργήση μιὰ καινούργια θεατρικὴ καὶ πνευματικὴ ἑστία.

Ἀκούει τὶς ἐρωτήσεις μας μὲ προσοχὴ καὶ ἠρεμία. Εἶναι προετοιμασμένος πλούσια γιὰ ὅλ' αὐτά. Ἀπαντᾶ:

—Ἡ ἀποστολή μου στὴν Θεσσαλονίκη ἔχει διττὸ σκοπό: καλλιτεχνικό, βέβαια πρὶν ἀπ' ὅλα, μὰ κ' ἐθνικὸ συνάμα. Ἕνας μόνιμος κρατικὸς θεατρικὸς ὀργανισμὸς στὴ δεύτερη ἑλληνικὴ πρωτεύουσα ἔχει τόσο προφανῆ πνευματικὴ χρησιμότητα, ὥστε οὔτε κὰν χωρεῖ συζήτηση γι' αὐτό Καθὼς στὴν πολιτικὴ καὶ στὴν κοινωνικὴ ζωή μας θεωρήσαμε πάντα ἐπιζήμια τὴν ὑπερτροφία τῆς Ἀθήνας ἔτσι καὶ στὸν τομέα τὸν πνευματικὸ εἶναι ὁλοφάνερο πὼς ἡ συγκέντρωση ὅλης τῆς καλλιτεχνικῆς δραστηριότητάς μας στὸ κέντρο δημιουργεῖ στὸ τελευταῖο μιὰ συμφόρηση ποὺ ἀπονεκρώνει μοιραία τ' ἄλλα μέλη τοῦ κρατικοῦ ὀργανισμοῦ. Σὲ ὅλες τὶς πολιτισμένες χῶρες σήμερα ὑπάρχουν πολλὲς τοπικὲς θἄλεγα καλλιτεχνικὲς ἑστίες ποὺ ἢ μεταξὺ τους ἄμιλλα συντελεῖ στὴν ἐξύψωση γενικὰ τῆς τέχνης. Πολὺ συχνὰ μάλιστα οἱ ἑστίες, τὰ κέντρα αὐτὰ δημιουργοῦν τὸ καθένα καὶ σχολὴ καὶ παράδοση δική του, κάποτε κάποτε κι' ὡρισμένες εἰδικότητες. Γιὰ νὰ περιοριστεῖ στὸ θέατρο, ἔχει νὰ παρατηρήση πὼς μόνο ἡ Ἀθήνα ἔχει τέτοιο, ἐνῶ ἀρκετὰ ἄλλα κέντρα τῆς Ἑλλάδος θἄπρεπε νἄχουν μόνιμα θέατρα καὶ νὰ γίνουν καλλιτεχνικὲς ἑστίες μὲ δική τους παράδοση. Τοὐλάχιστον ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ πρωτεύουσα τοῦ μακεδονικοῦ ἑλληνισμοῦ, μιὰ πόλη 400 000 κατοίκων, θἄπρεπε νἄχει δικό της θέατρο, καθὼς ἔχη καὶ δικό της Πανεπιστήμιο καὶ δικό της Ὠδεῖο καὶ καθὼς θἄπρεπε, κατὰ τὴ γνώμη μου, νἄχει ἀκόμα καὶ δική της Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν, δικό της Πολυτεχνεῖο καὶ δικά της ἀνώτερα μορφωτικὰ ἱδρύματα, προπάντων νὰ βυζαντινὲς σπουδές. Σήμερα, ὅπως ἔχουν τὰ πράγματα, ἡ Θεσσαλονίκη εἶναι μιὰ ἁπλὴ θεατρικὴ «πιάτσα», πρᾶγμα ποὺ δὲν τῆς ταιριάζει κι' οὔτε συμβιβάζεται μὲ τὴ δυναμικότητα καὶ τὴν ἱστορία της, ποὺ τῆς δίνουν κάθε δικαίωμα νἄναι θεατρικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ κέντρο αὐτόνομο, ὁλότελα χειραρετημένο ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Φυσικά, ἡ ἀρχὴ θὰ γίνει τώρα μὲ τὴν βοήθεια καλλιτεχνικῶν στελεχῶν τοῦ κέντρου. Ἀργότερα ὅμως, ἄν θὰ λειτουργεῖ μιὰ σοβαρὴ Δραματικὴ Σχολή, καθὼς τὸ προβλέπει ὁ σχετικὸς ἰδρυτικὸς νόμος, τὸ Δραματικὸ Θέατρο Θεσσαλονίκης θὰ δημιουργήσει ἕνα δικό του φυτώριο, ἰκανὸ νὰ ἐξασφαλίσει τὴν ἀνεξαρτησία καὶ τὴν ἱστορική του συνέχεια. Τότε ἡ Θεσσαλονίκη θὰ πάψει νὰ εἶναι ἁπλῶς μιὰ «θεατρικὴ πιάτσα» ὅπου θὰ καταφεύγει σ' αὐτὴν κάθε ὄποπτος συχνὰ θεατρικὸς ὀργανισμός, γιὰ νὰ προσφέρει στὸ κοινόν της, καθὼς τώρα, ὅ,τι δὲν ἀνέχεται ἡ πρωτεύουσα.

Ἡ Θεσσαλονίκη δὲ θἄχει τότε ἕνα κρατικὸ θέατρο μονάχα. μὰ κι' ἄλλους ἐλεύθερους καλλιτεχνικοὺς ὀργανισμοὺς ποὺ ἡ ἀξία κ' ἡ ἀπόδοσή τους θὰ εἶναι ἀνάλογη πρὸς τὴν περιωπὴ τοῦ πρώτου καλλιτεχνικοῦ Ἱδρύματος τῆς Μακεδονικῆς πρωτεύουσας. ποὺ αὐτὸ θὰ δίνει τὸν τόνο τῆς θεατρικῆς ζωῆς της Τὸ ἴδιο δηλαδὴ ποὺ ἔγινε κοὶ στὴν Ἀθήνα μὲ τὸ «Ἐθνικό», ποὺ ὅταν στεκότανε στὰ ὕψη τῆς ἀποστολῆς του κρατοῦσε ψηλὰ καὶ τὴ γενικὴ θεατρικὴ στάθμη κι' ὅταν ἀργότερα ἄρχισε νὰ κάνει παραχωρήσεις (Νυχτερίδα, Βοκκάκιος κ.ἄ) παρέσυρε καὶ τἄλλα, τὰ ἐλεύθερα θέατρα, σ' ἕναν κακὸ κατήφορο. Ὁ καλλιτεχνικὸς λοιπὸν σκοπὸς τοῦ Δραματικοῦ Θεάτρου Θεσσαλονίκης εἶναι νὰ δημιουργήσει στὴ Μακεδονικὴ πρωτεύουσα ἕνα αὐτόφωτο θεατρικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ κέντρο καὶ μιὰ δική του θεατρικὴ παράδοση.

—Ἡ ἀποστολή σας, μόνο καλλιτεχνικὸ σκοπὸ ἔχει; ρωτοῦμε ξανὰ τὸν κ. Κουκούλα. Δὲν ὑπάρχει καθόλου, ἐθνικὴ ὑπόθεση;

Ἀπαντᾶ, κάπως χρήγορα. σὰν νὰ ξέχασε νὰ τὸν ἀναφέρῃ, ἢ σὰν νὰ βιάζεται νὰ συμπληρώση τὴν ἀπάντηση ποὺ μᾶς ἔδωκε στὸ προηγούμενό μας ἐρώτημα:

— Εἶναι μαζὶ καὶ οἱ δυό: καλλιτεχνικὸς καὶ «ἐθνικός». Καὶ βαδίζουν χέρι μὲ χέρι. Ὁ ἐθνικὸς λοιπὸν σκοπὸς ποὺ μὲ ρωτᾶτε, αὐτὸς εἶναι ἐξίσου προφανὲς μὲ τὸν καλλιτεχνικό. Ἡ Θεσσαλονίκη εἶναι καθὼς σᾶς εἶπα ἡ πρωτεύουσα τοῦ μακεδονικοῦ ἑλληνισμοῦ, εἶναι ὁ μεγάλος ἑνετικὸς κρίκος μας ἀνάμεσα τοῦ ἀχαΐου καὶ τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ μας καὶ πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ τὸ ἀντικείμενο μιᾶς ἀγωνης κρατικῆς μέριμνας, ὥστε νὰ πάρει σιγά, σιγὰ τὴ θέση ποὺ τῆς ἀνήκει στὴν ἱεραρχία τῶν ἐθνικῶν ἀξιῶν μας.

— Καὶ πὼς εἶναι καταρτισμένος ὁ θίασος; τοῦ κάνωμε ἀκόμα ἕνα, τὸ τελευταῖο ἐρώτημα, γιὰ νὰ συμπληρώσωμε τὴ συνέντευξη ποὺ τοῦ πέρνομε μὲ τὴν ἥσυχη συνομιλία ποὺ ἔχομε μαζί του.

— Στὸ θίασο ποὺ θὰ πάει στὴ Θεσσαλονίκη ἀπαντᾶ. συγκαταλέγονται μερικὰ ἀπὸ τὰ πιὸ ἀξιόλογα κι' ἀποδοτικὰ στελέχη τοῦ θεάτρου μας. Ὡστόσο τὴ βάση του τὴν ἀποτελοῦν νέοι προπάντων καλλιτέχνες, στοὺς ὁποίους θὰ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία, ποὺ σπάνια ἄν ὄχι ποτὲ τοὺς προσφέρεται στὴν Ἀθήνα, ν' ἀναπτύξουν ὅλες τὶς ἱκανότητές τους καὶ νὰ ξοδέψουν ὅλη τὴν κρυμμένη ὡς σήμερα φωτιὰ ποὺ ἔχουν μέσα τους. Φυσικά, ἀκόμα καταβάλλονται ἔντονες προσπάθειες γιὰ τὴ συμπλήρωση τοῦ θιάσου καὶ μὲ ἄλλα στελέχη, ὅμως πιστεύω ὅτι τὴν ἐπιτυχία τῆς καλλιτεχνικῆς ἀποστολῆς του δὲ θὰ τὴν ἐξασφαλίσουν μὲ τὴν παθητικὴ γνητεία τους μεγάλα κι' ἀνεγνωρισμένα τυχὸν ὀνόματα. Θὰ τὴν ἐξασφαλίσει τὸ πνεῦμα τῆς καλλιτεχνικῆς ἐργασίας ποὺ θὰ παρουσιάσει τὸ Δραματικὸ Θέατρο Θεσσαλονίκης, ἕνα πνεῦμα καλλιτεχνικῆς πειθαρχίας καὶ συντονισμοῦ ποὺ ἀντιστρατεύεται στὸ ὑδροκέφαλο σύστημα τοῦ βεντεντισμοῦ ἢ ἐξασφαλίζει τὴν ὁμοιογένεια καὶ τὴν ἰσοροπία τοῦ συνόλου, ποὺ αὐτὸ καὶ μόνο ἔχει σημασία στὸ θέατρο.

* * *

Ἐδῶ σταματᾶ ἡ συνέντευξή μας· ὅτι ἐχρειάζετο νὰ μάθει κανεὶς περισσότερο ἀπ' τὴν εἰδησεογραφία τῶν ἐφημερίδων μᾶς τὸ εἶπε. Τοῦ εὐχόμαστε νὰ ἐπιτύχει πέρα γιὰ πέρα στὶς ἐπιδιώξεις του καὶ στὸ προγραμμά του γιὰ τὸ καλὸ τῆς τέχνης καὶ τὸν ἀποχαιρετήσαμε. Κι' ἐλπίζομε πολὺ γρήγορα, πρώτοι καὶ πάλι ἐμεῖς νὰ δώσωμε τὶς καινούργιες εἰδήσεις τῶν ἐπιτυχιῶν του, ποὺ τοῦ περιμένουμε γρήγορα, γιατὶ εἶναι ὁ ἀρμοδιότερος νὰ κάμει αὐτὴ τὴ δουλειά, γιὰ τὴν ὁποίαν ἐπιστρατεύθηκε χάριν τῆς τέχνης...

Ὁ μ. β.—

◎

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ὑπηρεσίαι: Τύπου, Γραμμάτων, Ἐπιστημῶν καὶ Καλλιτεχνίας.

- ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ: τὴν ἐπιμέλεια περιοδικῶν καὶ βιβλίων, τὴν εἰκονογράφηση ἐξωφύλλων καὶ κειμένων, τὴν προμήθεια παραγγελιῶν παντὸς εἴδους σχετιζομένων μὲ πνευματικὰ περιεχόμενο, βιβλίων κλπ.
- Προμηθεύει: στὶς ἐφημερίδες τῶν ἐπαρχιῶν, στὰ περιοδικὰ καὶ γενικὰ στὸν τόπο ὅ,τι ὅλη τοὺς χρειάζεται γιὰ τὴ συμπλήρωσί τους (ἀνταποκρισι, ἄρθρο, χρονογραφημα, τηλεγραφήματα, ρεπορτάζ μυθιστόρημα, διήγημα, ὡς καὶ κάθε ἄλλον εἴδους συνεργασίες).
- ΔΙΑΦΗΜΙΖΕΙ: βιβλία καὶ περιοδικα, διαλέξεις, ἐκθέσεις, συναυλίες καὶ ἐν γένει κάθε πνευματικὸ δημιούργημα,—ὀργανάνει καλλιτεχνικὰ προγράμματα καὶ στέλνει ἀποκόμματα γιὰ κάθε ζήτημα ποὺ θὰ τοῦ συστηθεῖ νὰ τὸ παρακολουθήση.

[Ρωτήσετέ μας γιὰ ὅ,τι ἐνδιαφέρεστε καὶ ζητήσατέ μας πληροφορίες, γράφοντάς μας —: Γραμματοθυρίς 320, Ἀθήνα.]

ΘΕΑΤΡΙΚΑ... ΑΠΟΡΡΗΤΑ

ΚΑΜΑΡΙΝΙΑ!

Ἐλάχιστοι εἶναι οἱ ἐκλεκτοί, καὶ οἱ μεμυημένοι ποὺ ἔχουν ἐλεύθερη τὴν εἴσοδό τους στὰ καμαρίνια τῶν ἠθοποιῶν μας. Γιὰ τοὺς πολλούς, τὰ καμαρίνια εἶναι «Τέρμα ἰνκόγνιτα» ἄγνωστη καὶ ἀνεξερεύνητη γῆ, ποὺ κρύβει τὴν γοητεία τοῦ μυστηρίου.

Ὁ «Καλλιτεχνικὸς Κόσμος» θὰ προσφέρει τὴν χαρὰ αὐτὴ στοὺς ἀναγνῶστες του. Σὲ μιὰ χαριτωμένη χιουμοριστικὴ ἔρευνα, θ' ἀποκαλυφθοῦν τὰ μυστηριώδη αὐτὰ καμαρίνια τῶν ἄσσων τοῦ σοβαροῦ καὶ τοῦ ἐλαφροῦ θεάτρου. Ποιὸς ἄλλος θὰ ἦταν καταλληλότερος γιὰ μιὰ τέτοια περιγραφὴ ἀπὸ τὸν Γιαννουκάκη; Ὁ «Καλλιτεχνικὸς Κόσμος», καμαρώνεται γιὰ τὸν ἐκλεκτὸ εὐθυμογράφο καὶ συνεργάτη του, τοῦ δίνει τὸν λόγο.

Μὰ ὁ Γιαννουκάκης, μπαίνει στὰ καμαρίνια βλέπει καὶ.. γράφει!..

Ὁ Κυριακὸς στὸ καμαρίνι του!

ΕΝΑ δυνατὸ χτύπημα στὴν πόρτα. Λυνατό, γιατὶ ἂν ὁ Πέτρος ἔχει γυρισμένο στὴν πόρτα τὸ κουφό του αὐτί, μπορεῖ καὶ νὰ μὴν ἀκούσει.

— Τὰκ—τὰκ!...

— ...'μπρός!

— Γειά σου Πέτρο.

— Ἐσύ σαι ἀγόρι; κάτσε!..

Μπαίνω, κάθομαι. Ὁ Κυριακὸς δὲν μὲ προσέχει. Ντυμένος, φτ' ασμένος, ἐτοιμος γιὰ τὸ ἐπόμενο νούμερό του. 'μ' ἕνα μολύβι στὰ χέρια, μ' ἕνα κομμάτι χαρτὶ μπροστά του, γράφει.

Σέβομαι τὴν ἱερὴ στιγμὴ τῆς ἐμπνεύσεως καὶ περιμένω ἀμίλητος. Ξέρω πὼς ὁ Πέτρος γράφει κάποιο ποίημα...

"Οταν μιὰ μέρα ἐκδοθεῖ ἡ στιχουργικὴ αὐτὴ ἐργασία, ὁ κόσμος θ' ἀπορήση, βλέποντας ἕναν ἄλλο Πέτρο Κυριακό, ὄχι τύπο στὴ σκηνή. ὄχι μάγκα, ὄχι μεθυσμένο. ὄχι μποῦφο. Θὰ ἰδῆς τὸν Κυριακὸ τὸν ποιητή, τὸν ἄνθρωπο μὲ τὸ αἰσθημα καὶ τὸν πονεμένο κι' ὁμορφα λαξευμένο στίχο.

Περιμένω λοιπὸν ἀμίλητος, περνοῦν πέντε λεπτά, δέκα λεπτά. Ὁ Κυριακὸς ἔχει ξεχάσει τὴν παρουσία μου. Κάποτε γυρίζει καὶ μοῦ βλνει ἕνα χαρτί. Διοβάζω.

— "Ηρθες πρωΐ... ἤρθες πρωΐ νὰ μὲ ξυπνήσεις.
Μὲ δυὸ φιλιὰ μου τ' ἀνοιξες τὰ μάτια
Κι' ἀπ' τῶν ὀνείρων μου τὰ ψεύτικα παλάτια,
Μ' ἀποτραβᾶς, μὲ τὴ ζωή, νὰ μὲ μεθύσεις...

— Μπράβο Πέτρο!
— Καλὸ εἶναι ἀγόρι;
— Φίνο!... Δὲν ἔχει παρακάτω;
— Ξέρω κι' ἐγώ; Θὰ προσπαθήσω νἀρχίσω. Μπορεῖ ὅμως καὶ νὰ σταματήσω ἐδῶ...

Μιὰ φωνὴ ἀκούγεται ἀπ' ἔξω. Εἶναι ὁ ὁδηγὸς τῆς σκηνῆς:

— Κύριε Πέτρο, εἴσαστε ἕτοιμος;

— Ἔρχεσαι ἀγόρι;

Ὁ Πέτρος φεύγει καὶ μ' ἀφήνει μόνο στὸ καμαρίνι του. Αὐτὸ ἤθελα!

Ἐδῶ βασιλεύει ἡ ἀταξία!

Τὸ τοῖχο μουντζουρωμένο. Μὰ οἱ μουντζοῦρες εἶναι καλλιτεχνικές. Ὁ Πέτρος ὅταν δὲν παίζει στὴ σκηνή, γράφει στίχους στὸ καμαρίνι του, κι' ὅταν δὲν βρίσκει μιὰ ρίμα, σκιτσάρει στοὺς τοίχους. Ἐλληνογράφος σπουδαῖος. Μὲ τὰ κραγιόνια καὶ τὶς πάστες ποὺ μακιγιάρεται, ἔχει σκιτσάρει ὅλους τοὺς τοὺς συναδέλφους. Καὶ μὲ διολότητα πετυχημένη. Στὴν τουαλέττάτα τοῦ καμαριοῦ του, κραγιόνια, κοκκινάδια, πάστες γιὰ τὸ πρόσωπο. κόλλες γιὰ τὰ μουστάκια. Πέντε ἔξη παρούκες πετυγμένες ἄτακτα στὴν ἄκρη τοῦ τραπεζιοῦ. Σ' ἕνα φάφι ἐφτὰ—ὀχτὼ διάφορα καπέλλα. Στὸν τοῖχο κρέμονται ροῦχα. Δυὸ τρία παντελόνια τσογαδοῦες, σακκάκια, πουκάμισα, ζωνάρια ἄσπρα, κόκκινα. Σε μιὰ γωνιὰ κρέμεται ἕνα μπουζουκάκι. Χρειάζεται κι' αὐτό. Ἀκούω χειροκροτήματα στὴν πλατεία. Ὁ Πέτρος ἐμφανίστηκε στὴ σκηνή.

Κυττάζω τὰ ροῦχα τοῦ Πέτρου. Τί λίγα φεύτικα πράγματα ποὺ χρειάζονται γιὰ νὰ φανῆ ὁ Κυριακός, ἀληθινὸς μεγιδιάτης, ζωντανὸς μάγκας, πραγματικὸς τύπος. Μιὰ περοῦκα, ἕνα μουστάκι, λίγο κόκκινο χρειάζονται. Ἕνα παντελόνι, ἕνα πουκάμισο, ἕνα καπέλλο,.. Καὶ... ἡ Τέχνη τοῦ Κυριακοῦ. Ἐκεῖνη ἡ ἀφθαστη, αὐθόρμητη, χωρὶς σκέψι τέχνη τοῦ μεγάλου λαϊκοῦ τυπίστα.

Στὴν τουαλέττα τοῦ καμαριοῦ του, μερικὰ κουτιὰ τσιγάρων ἄδεια· ὁ Πέτρος δὲν καπνίζει. Τόχει κόψει ἀπὸ καιρὸ. Οἱ ἐπισκέπτες ὅμως τοῦ καμαριοῦ του, παρακαλοῦνται ν' ἀφήσουν τὸ ἄδειο τοῦ κουτὶ ἐκεῖ.

— Αὐτά, τὰ κουτιά, μοῦ δίνουν τὴν ἐντύπωση, μοῦλεγε κάποτε, πὼς φουμάζω ἀκόμα...

Κι' ὕστερα ἀπὸ λίγο μοῦ εἶπε, ἐνῶ ἐκάπνιζα:

— Τράβα μιὰ βαθειὰ νὰ εὐχαριστηθῶ.

Ἐκάπνιζε, βλέποντας τοὺς ἄλλους νὰ καπνίζουν!..

Χειροφτερματα στὴ σκηνή. Ὁ Πέτρος ἐτελείωσε. Σὲ μισὸ λεπτὸ μπαίνει στὸ καμαρίνι του εὐχαριστημένος.

— Τὸ βρῆκα, μοῦ λέει.

— Εἶχες χάσει τίποτα;

—Ὄχι. Βρῆκα τὴ συνέχεια τοῦ τραγουδιοῦ ποὺ ἔγραφα... Παίζεται στὴ σκηνὴ σκεπτόμουν τοὺς στίχους.

Κι' ὁ Πέτρος μοῦ ἀπαγγέλλει:

"Ηρθες πρωΐ. Δὲν σ'εἶχα δεῖ μέσ' τ'ὄνειρό μου
"Εβλεπα κάτι καὶ περίμενα μιὰ λύπη
Καὶ μέσ' τοῦ ὕπνου μου τὸ τόσο καρδιοχτύπι
Μοῦ 'φερες ὅλες τὶς χαρές, ἐσύ, μωρό μου!.

— Πῶς σοῦ φαίνεται;

— Καλὸ εἶναι, σοῦ λέω. Ἐκεῖνο τὸ «μωρό μου» δὲν μοῦ πολυαρέσει...

— Τέλος πάντων δὲν 'εἶμαι καὶ ποιητής, κυριε. "Ετσι μοῦ 'ρθε, ἔτσι στὸ λέω!

'Αθάνατε Πέτρο!..

Στὸ καμαρίνι τῆς κ. Ἀρώνη

"Αν σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχαία μυθολογία στὴν εἴσοδο τοῦ "Αδου, ὑπ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Η ΓΛΥΠΤΙΚΗ ΜΑΣ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ

Ο «Καλλιτεχνικὸς Κόσμος» θέλοντας νὰ δώση μὲ τὸ πρῶτο του φύλλο ἔγκυρες γνώμες γιὰ τὴ σύγχρονη ἑλληνικὴ τέχνη καὶ τὴ θέση της, ὑπέβαλλε στὸ γλύπτη καὶ καθηγητὴ τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν κ. Μιχ. Τόμπρο δύο ἐρωτήματα γιὰ νἄχη μιὰν ἀπάντησή του. Δίνουμε στὴ θέση αὐτὴ τὸ πρῶτο μέρος τῆς ἀπαντήσεώς πού ἔγραψε ξεπίτηδες γιὰ τὸ περιοδικό μας ὁ μεγάλος καλλιτέχνης μας]:

Α''

Τί σᾶς ρωτοῦν συνήθως γιὰ τὴ γλυπτική;

Με ρωτοῦν συχνά, πῶς βλέπω τὴν νεοελληνικὴ γλυπτικὴ καὶ ποιὰ εἶνε ἡ θέση της ἀνάμεσα στοὺς Εὐρωπαίους.

Ἀκόμα μὲ ρωτοῦν, γιὰ ποιὸ λόγο προσωπικὰ ἐγὼ δὲν ἔχω συνθετικὸ ἔργο πού νὰ δείχνη τὴν ὁλοκλήρωσή μου καὶ γιατὶ αὐτὴ ἡ ὁλοκλήρωση δὲν ὑπάρχει καὶ στὸ ἔργο τῶν ἄλλων συναδέλφων στὸν τόπο μας:

Στὰ ἐρωτήματα αὐτὰ βέβαια ἡ ἀπάντηση πρόχειρη καὶ πνευματώδης δὲν μπορεῖ νὰ εἶνε—ἀντίθετα πολλὲς φορὲς δυσκολεύεται ὁ κάθε καλλιτέχνης νὰ ἀπαντήση—ἀπὸ ποῦ νὰ ἀρχίση;

Πρέπει ὅμως νὰ δώσωμε μιὰ ἐξήγηση ἂν πράγματι εἴμεθα σὲ θέση νὰ ἀπαντοῦμε. Σεῖς λοιπὸν μὲ τὸν τρόπο σας καὶ μὲ τὸ ἐρώτημά σας—τί μὲ ρωτοῦν συνήθως γιὰ τὴ γλυπτική;—μὲ ὑποχρεώνετε νὰ σᾶς ἀποδείξω ἂν πράγματι εἶμαι σὲ θέση νὰ ἐνημερώσω τοὺς ἐρωτῶντας.

Στὸ πρῶτο ἐρώτημα, γνωρίζω πὼς ἡ νεοελληνικὴ γλυπτικὴ ἔχει ἀνορθοῦ καὶ βρέθηκε προπολεμικῶς ἀνάμεσα σὲ εὐρωπαϊκὲς ἐπιδείξεις μὲ τὴν σφραγίδα της. Γνωρίζω ἀκόμα πὼς σὰν πολὺ νέα τέχνη, σὲ τόπο πού ἄλλοτε βρισκότανε σὲ πλήρη ἀκμὴ ὅπως ὁ δικός μας, δὲν βρέθηκε ἤσεμη μέσα στὸν 20ὸ αἰῶνα, εἴτε ἀπ' τὶς ἐσωτερικὲς ἀνωμαλίες τοῦ τόπου (πολιτικὰ καὶ στρατιωτικὰ κινήματα), εἴτε γιατὶ στὸ χρονικὸ ὅριο τῶν 30 ἢ 40 ἐτῶν, ἀκριβῶς γιατὶ ὑπῆρχαν ἐσωτερικὲς ἀνωμαλίες, τὸ ἔργο τῆς τέχνης αὐτῆς καὶ ὁ τελικός της ρόλος, δὲν δημιούργησαν τὴν ἀπαιτούμενη ἀτμοσφαῖρα ἀπὸ πίστη, στὴν οἰκογενειακή μας ἀνατροφή, ἐνῶ ἀντίθετα δημιούργησαν παρανοήσεις μὲ τὸ ἀγκάλιασμα τόσων ξενικῶν ἐπιδράσεων.

Θὰ μὲ ρωτήσετε τώρα ποιὲς εἶνε αὐτὲς οἱ παρανοήσεις;

Οἱ παρανοήσεις εἶνε πολλές, ἀλλὰ χωρίως εἶνε τοῦτη. Ὅλοι λένε πὼς τὸ ἔργο τους ἔχει μορφὴ Ἑλληνική, δηλαδὴ περιεχόμενο μετασχηματισμένης παράδοσης ἢ προτιμώτερο ὑφῆς στὴν κατασκευή, ποὺ δείχνει τὴν καταγωγὴ τοῦ ἔργου μὰ καὶ τοῦ καλλιτέχνη.

Μιὰ ἄλλη παρανόηση εἶνε ἐκείνη, τῶν μονόχορδων νατουραλιστῶν, ποὺ πιστεύουν στὸ νέο γιὰ νὰ παρανοοῦν τὸ παλιὸ καὶ ποὺ καταργοῦνε τὴν οὐσία τῆς δυναμικῆς μορφῆς τῶν γλυπτικῶν ἔργων γιὰ νὰ μᾶς πείσουν μὲ τὶς ἐπιδερμικὲς δεξιότητες τῆς ὑπομονῆς, πὼς ἡ τέχνη τους καὶ ἡ τεχνική τους εἶνε ἡ ὀρθότερη.

Ὅταν λέμε πὼς ὑπάρχουν αὐτὲς οἱ παρανοήσεις, μᾶς ἀπαντοῦν ἔκστατικὰ μὲ τὰ ἑξῆς λόγια:

Τί πρέπει λοιπὸν νὰ δεχθοῦμε ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν κάνουν ὅλοι στὸν τόπο μας μιὰ γλυπτικὴ ποὺ νὰ φαίνεται καὶ νὰ ἔχη συγγένεια μὲ τὴ σημερινὴ ἑλληνικὴ πραγματικότητα;

Ἡ ἀπάντηση στὰ λόγια τους εἶνε ἐδῶ ποιὸ δύσκολη γιὰ νὰ τοὺς πείσετε. Ὁ ἐρωτώμενος καλλιτέχνης ἢ αἰσθητικὸς δὲν πρέπει νὰ παρανοήση τὴ μεγάλη σημασία τέτοιων ἐρωτήσεων, ποὺ χαρακτηρίζουν τὸ ἐρευνητικὸ πνεῦμα τῆς φυλῆς μας—ἀλλ' ὄχι καὶ τὴν οἰκογενειακὴ καλλιτεχνική μόρφωσή μας—στὴν προπαίδευση τῆς διακρίσεως τῶν ἔργων καὶ τῆς κατατάξεώς των σ' αὐτὴν ἢ σ' ἐκείνην τὴν σχολὴ ἢ καὶ τὴν φυλετικὴ προέλευση ἂν ὄχι προέλευση κάποιου ὀνομαστοῦ κέντρου γενικωτέρων σπουδῶν. Σὲ κάποιον λοιπὸν καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνω ἔλεγα. Βεβαίως ἡ καταγωγὴ τῶν ἀνθρώπων δὲν ἀμφισβητεῖται, ἀλλὰ οἱ σπουδές των καὶ ἡ κατάταξη τοῦ ἔργου των μπορεῖ νὰ μὴ παρουσιάζουν συγγένεια μὲ τὸ χαρακτῆρα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς παράδοσης τοῦ τόπου, τῆς καταγωγῆς ἑνὸς καλλιτέχνη. Ὅταν δὲ θελήσουμε νὰ παραχωρήσουμε στὴν ἀνάπτυξη, τὰ πράγματα γιὰ κάθε ἔξυπνο συζητητὴ γίνονται δυσκολοχώνευτα. Ὁ λόγος γιατὶ ὁ ἔξυπνος καὶ κοσμογνωρισμένος κάποτε συμπατριώτης μας, μπορεῖ νὰ ἔχει ἱκανότητες στὴν τοποθέτηση ἐρωτημάτων—μὰ διαστισώνομε γρήγορα πὼς ἔξω ἀπὸ αὐτὲς δὲν ἔχει τὴν φυσικὴ παρατηρητικότητα καὶ τὴν πρωτοβουλία τοῦ αἰσθητικοῦ κριτή, μὰ οὔτε καὶ τὴν προπαίδευση γιὰ νὰ διακρίνη.

Ὁ Λαός μας λέει—ἔχεις μάτι γερό; Βέβαια ὅλοι ἔχουν καὶ μάλιστα δυὸ μάτια. Ἀλλὰ μάτια καὶ μάτια. Τί τὰ θέλετε ἡ παρατηρητικότης εἶναι ὁ ὁδηγὸς τοῦ νοῦ τῆς ἀπευθείας κριτικῆς. Εἶνε ἡ αὐθεντικὴ καθοδήγηση καὶ ἢ μόνη δυνατότητο διὰ νὰ ἐρμηνεύσουμε τί εἶνε παράδοση καὶ ποιὰ ἡ μορφή της ἢ τὸ καθαρὸ πνευματικό της περιεχόμενο. Δὲ σᾶς λέω καλὴ ἡ σοφία, καλὴ καὶ ἡ πολιτικὴ τῆς σοφίας.

Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους ἡ οἰκογενειακὴ καλλιτεχνικὴ ἀνατροφὴ ἀπασχόλησε ὅλους τοὺς μεγάλους ἐκπαιδευτικούς.

Οἱ ἔξυπνοι καὶ κοσμογνωρισμένοι ὅταν δὲν πέτυχαν νὰ προγυμνάσουν μαζὶ μὲ τὴν ἐξυπνάδα καὶ τὴν παρατηρητικότητα, ἁπλούστατα εἶνε ἔξυπνοι..... καὶ δὲν θὰ τακτοποιήσουν ποτὲ τὰ πράγματα τῆς τέχνης γιὰ νὰ καθοδηγήσουν τὴν κοινωνία.

Αὐτὴ τὴν οἰκογενειακὴ καλλιτεχνικὴ ἀνατροφή, τὴν μεθοδολογικὴ σπουδὴ τῶν σχολείων καὶ τὴν προεργασία μέσῳ τῶν ἐκθέσεων, δὲν κατορθώσαμε στὴν Ἀθήνα νὰ τὴν καλλιεργήσουμε συνειδητά. Σ' αὐτὸ πάλι αἰτία εἶνε οἱ ἐσωτερικές μας ἀνωμαλίες, ποὺ τόσο πολλὲς ἤσαν τὸν 20ὸ αἰῶνα, ἀλλὰ καὶ ἡ παρανόηση τοῦ κάθε καλλιτέχνη, νὰ νομίζη πὼς ἡ κάθε μεταφορὰ σχολῆς ἀπ' τὸ ἐξωτερικὸ σὰ μέσον τεχνικῆς κατατάξεως του μὰ καὶ αἰσθητικῆς, θὰ δημιουργοῦσε στὶς τέχνες μας ἑλληνικότατα στὴν ἀτμοσφαῖρα τῆς ζωῆς των.

Οἱ κυβερνῆτες ἄλλωστε πίστευαν τὰ ἄτομα κι' αὐτὰ κατάργησαν τὴν ἀρχικὴ παράδοσι.

***

Στὰ σχολεῖα λοιπὸν ἀρχίζει ἡ ἀνάπτυξη τῆς παρατηρητικότητας διὰ τοῦ νοῦ καὶ ἐδῶ ἐννοοῦμε τὴ μεθοδολογικὴ μάθηση καὶ κατάρτιση καὶ συνεχίζονται τὶς ἀνώτατες σχολὲς τὰ συστήματα ἐλεγχόμενα ἀπὸ τὴν κυβερνώμενη ἐποπτεία, διὰ τῆς ὁποίας ἐλέγχεται καὶ ὁ χαρακτῆρας τοῦ ἔργου τῶν τολμούντων νὰ ἐπιβάλουν ἐν λευκῷ καὶ χωρὶς διαδικασίες τὸ σύστημά των στὴν πόλι τῆς Παλλάδος.

Ἂν τὸ ἔργο τους καὶ τὸ σύστημά τους δὲν σχετίζεται μὲ τὸ περιβάλλον τοῦ τόπου μας ἀνασχηματικὰ—τότε ἡ ἀνατροφή μας γίνεται ξενική.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΤΟΜΠΡΟΣ

◎

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Κ. ΟΥΡΑΝΗ: Sol y Sombra.
Μ. ΚΑΡΑΓΑΤΣΗ: Τὸ χαμένο νησί, ΑΛ. ΛΙΔΩΡΙΚΗ: Ἕνας Ἱππότης στὸν καιρό μας.
Ι. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: Τὰ πρόσωπα καὶ τὰ κείμενα.

«ΑΕΤΟΣ» Α. Ε. Βουκουρεστίου 66

ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

Ο «ΚΑΛΛΙΤ. ΚΟΣΜΟΣ» βγαίνει, σὲ μιὰ ἐποχή, ποὺ παντοῦ κυριαρχεῖ ἕνα νέο πνεῦμα τέχνης, μιὰ πνευματικὴ ἄνοιξη. Σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς Τέχνης, ἕνας ἀφάνταστος ὀργασμός. Ἡ Λογοτεχνία πρωτοπορεῖ μὲ τὴ νέα μας Ποίηση καὶ τὴ νέα Πλαστικὴ ποὺ κι' οἱ δυὸ μαζὶ μᾶς δίνουν ἐκφραστικὰ καὶ ἀντιπροσωπευτικὰ δείγματα τῆς νέας χυμώδους ζωῆς ποὺ ξυπνᾶ γιὰ τὸν τόπο μας καὶ γιὰ τὴ γενιά μας. Ἡ καλὲς τέχνες τὸ ἴδιο· ἂν καὶ δὲν εἴδαμε ἐκθέσεις νέων καλλιτεχνῶν ἐν τούτοις ἡ ὁμαδικὲς ποὺ πρὸ μηνῶν ἄνοιξαν περιεῖχαν ἐνδιαφέρουσαν ἐργασία ὅλων τῶν καλλιτεχνῶν μας. Τὸ Θέατρο τὸ ἴδιο: ἠθογραφίες, δραμα, κωμενεί, ἐπιθεωρήσεις, ὅλα ἔχουν μιὰ καινούργια πνοὴ ποὺ δείχνουν σταθερὴ ἀνανέωση τοῦ μέλλοντός μας ἄκρως ἀντίθετης στὶς παλιὲς καὶ τριμένες τάσεις τοῦ παρελθόντος. Αὐτὰ ὅλα εἶναι παρήγορα καὶ δείχνουν πὼς περνᾶμε μιὰ περίοδο μεταβατικὴ μέν, ποὺ ὅμως προαναγγέλλει τολμηρὰ ξανανεωμένην Αὔριον, ἱκανὴν νὰ χαρακτηρίση ἕνα Ἔθνος καὶ μιὰ φυλή, τόσο προοδευτικὴ καὶ ἀνήσυχη, ὅπως τὴ δική μας. Ἂς ἐλπίσουμε πὼς οἱ πρωτοπόροι τῆς πνευματικότητάς μας δὲν θὰ σταματήσουν στὶς ἐκδηλώσεις τους, καὶ πὼς μὲ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ θὰ μᾶς δώσουν ἐκεῖνο ποὺ περιμένουμε γιὰ νὰ κάνουμε ἴση τὴ θέση μας μὲ τῶν μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ποὺ σήμερα ἔχει τὰ πρωτεῖα.

◎

Ο ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΟΧΤΕΣ ὁ Γρηγόριος Ξενόπουλος ἐτιμήθηκε γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ἀπὸ τὸν πνευματικό μας κόσμο ἀπὸ ἀφορμὴ τὸ ἀνέβασμα τῆς «Φωτεινῆς Σάντρη» στὴ σκηνὴ τοῦ θεάτρου «Πάρκ» ὅπου ὡς γνωστὸν ὁ θίασος «Παπᾶ—Μανωλίδη—Δενδραμῆ» παίζει. Τέτοιου εἴδους ἐκδηλώσεις γιὰ ἕνα συγγραφέα τῆς περιωπῆς τοῦ Ξενόπουλου θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι συχνὲς στὸν τόπο τοῦτο ὁ ὁποῖος παρ' ὅλον ὅτι εἶναι μικρὸς καὶ κατοικεῖται ἀπὸ μικρὸ ἀριθμὸ ἑκατομμύρια κατοίκων, ἔχει ὅμως παραδόσεις πνευματικὲς καὶ πολιτισμὸ ποὺ ξαπλώθηκε ἡ φήμη του, σ' ὅλο τὸν κόσμο. Στὸ κάτω-κάτω οἱ ἐκδηλώσεις αὐτὲς δὲν ἀποτείνονται στὸν κάθε τιμώμενο συγγραφέα ἢ καλλιτέχνη γιὰ τὸν ὁποῖον καὶ γίνονται, μὰ στὴν τέχνη τὴν ἑλληνικὴ ποὺ εἶναι μιά, ἱστορικὴ καὶ ἁπλούστατη—καὶ βαθμολογεῖ πιότερο τὸν πολιτισμό μας.

Ἀλλὰ ὅτι νὰ πῆ κανεὶς ἀπὸ δῶ, εἶναι μόνο λόγια. Ἐλπίζουμε νὰ δώσουμε στὸ ἄλλο μας φύλλο μιὰ σελίδα ἀφιερωμένη γιὰ τὸ συγγραφέα τῆς «Φωτεινῆς Σάντρη» ὅπου εἰδικοὶ θὰ τὸν ἐξετάζουν ἀνάλογα γιὰ νὰ τὸν γνωρίσουν καλύτερα καὶ οἱ ἀναγνῶστες μας.

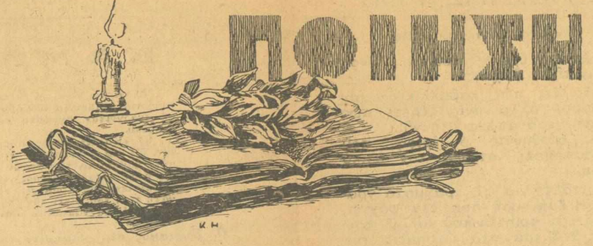

ΠΟΙΗΣΗ

ΔΙΨΑ

ΔΙΨΑΜΕ γιὰ τὰ πάντα καὶ τὰ στερούμεθα ἕνα - ἕνα.
Καὶ ὡς νὰ μὴν ἔφτανεν ἡ δίψα, μᾶς βασανίζουν μνῆμες.
Ἀστοργες μνῆμες, μέγαιρες μνῆμες, τῆς κακίας,
σὰν νὰ ἐκτελοῦν πορεία κατάρας, ἄσπαρτες φυτρώνουν
δῆθεν μὲ τὰ νοσταλγικὰ καμώματα καὶ μὲ θωπεῖες τους δῆθεν
καὶ εἶναι στὴ δίψα μας χολὴ πικρὴ καὶ ξίδι.
Ἔρχεται ἡ μιά, ἐγκαθίσταται καὶ ἁπλώνουν χίλιες,
ἐφιάλτες ἀπροσκάλεστοι, στρώνονται, δὲν κουνᾶνε.
Προσποιοῦνται ποὺ ἀγνοοῦν τὸ ἄθλιο μαρτύριο.
Ἤ, ἂν ὄχι, δολερὰ προσποιοῦνται πὼς δρουιὰ μᾶς φέρνουν.
Οὔτε ὁ ἐχθρός μας ἂς μὴν τὶς γνωρίσει, τὶς γαλίφες.
Εὐχή μας τώρα ἀπόμεινε πρὸς τὸ Θεὸ τῶν οὐρανῶν,
πῶς νὰ συνδυάσουμε τὴ δίψαν, ἔστω, μὲ τὴ μοναξιά.
Ἐλεητική. Μιὰν ἀνερέθιστη ἐπὶ τέλους μοναξιά.

Τ. Κ. ΠΑΠΑΤΖΩΝΗΣ

◎

ΘΑΛΑΣΣΙΝΗ ΑΠΟΘΕΩΣΗ

ΓΥΜΝΟΙ ἐβαδίσαμε γυμνοὶ στάμμόγιαλο. Τί φῶς
κρουστὴ ἡ φωτορροὴ νὰ μᾶς τυλίγη,
κ' ἰκέτης νἄρχεται ἀσπασμὸς ὁ πόντιος μυκηθμός,
μὲ τοῦ ὑπερτάτου πάθους του τὰ ρίγη.

■

Σὲ μιὰ κοχύλα ὡς σάλπιγγα τάνέμου ἐραλδικὴ
διαβάσαμε τῶν Ὠκεανῶν τὴν ἱστορία
καὶ σ' ἕνα ξύλο ἀπὸ ἄρμπουρο, τοῦ ναυαγίου πικρὴ
τὴν κυματοδαρμένη ἐποποιία!

■

Θάμα γλυπτὸ ποὺ ἰρίδιζε τὸ πεταλίδι ἀνθὸς
κ' ἐξαίσιο μέσ' τὴ φούχτα μας πετράδι
κ' ἦταν κοράλλινη ἄνοιξη ὁ ἐξωτικὸς βυθὸς
κ' οἱ κοραλλένιοι κλάδοι!

■

Τοῦ Αἰγαίου γαλάζιο ὄνειρο κ' εἰκόνα ρεμβασμῶν
τὸστρακο, ἡ θαλασσόπαπια, τὸ φύκι
κ' ἦταν σὰ νὰ ἐμαρμάρωσε τὸν ὕπνο τῶν νερῶν
λευκὴ ὀπτασία ἀρόδο ἕνα καΐκι!

■

Μὲ ὀγρὸ ἁρμυρίκι ἐστρώσαμε τὸ μυστικό μας γάμο
κι' ὁ ἐρωτικός μας βόγγος σᾶν ἠχὼ
φιλὶ τοῦ πάθους ποὺ ἔσμιγε τὸ βόγγο καὶ λυγμὸ
τῆς ἀλκυόνας θεία κραυγὴ στὸν ἄμμο!

■

Παρθενικὰ τάχνάρια μας στὴν ἔρμη ἐτοῦτη ἀκτὴ
σὰ νάμαστε Θεοὶ οὐρανοσταλμένοι
κ' οἱ γλάροι ἐρχόντανε ἄφοβα κ' οἱ πόντιοι πελαργοὶ
στὸ πλάϊ καὶ μᾶς κυττάζαν μαγεμένοι!

■

Γυμνοὶ ἐβαδίσαμε, γυμνοί, ντυμένοι μὲ ἡλιοφῶς
κ' ἤπιαμε φῶς, δωρεὰ τοῦ Παρακλήτου
κι' ἄνθισε φῶς καὶ χύθηκε ρομφαία ὁ λογισμὸς
στὴν αἰωνία οὐσία τοῦ ἀπορρήτου!

■

Κ' ἐκστατικὰ τὰ φρένα μας καὶ τὸ κορμὶ ἐλαφρὸ
καϋμὸς τάφροῦ, πανὶ καὶ πεταλίδα,
Σφίξε με ἀγάπη, ὅσο μπορεῖς, πρόσωπο θεῖο κι' ἀγνὸ
τί θὰ μὲ συνεπάρη μιὰ ἡλιακτίδα!

Ἀθήνα 1943 ΠΑΥΛΟΣ ΚΡΙΝΑΙΟΣ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΟΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ

Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ πολὺ ἐστραπατσαρίστηκε, δεινοπάθησε καὶ κακοποιήθηκε τελευταῖα στὰ χέρια μερικῶν ποὺ εἶχαν συμφέροντα ρεκλάμας καὶ ἐπιβολῆς νὰ τὴν ἀνακατέψουν στὰ «ἰδιωτικά» τους γιὰ νὰ τοὺς ζητηθῆ «γνώμη» ἢ ἄφθρο καὶ νὰ φανοῦν κ' αὐτοὶ σὰν ὀπαδοί, ἢ «προστάτες» της. Καὶ δυστυχῶς, βρῆκαν πρόθυμα ἐφημερίδες (ποὺ εἶχαν ἀνάγκην «παντοίας» ὕλης γιὰ νὰ γεμίσουν τὶς στῆλες των) περιοδικὰ (ποὺ ἔτσι μόνο θὰ παίρναν τὸ χρίσμα τοῦ «πρωτοπορειακοῦ» καὶ θἄβγαιναν ἀπὸ τὴν πολύχρονη ἀφάνεια ποὺ γνώρισαν στόν... ὁρίζοντα τοῦ πνεύματος) καὶ ἄλλα βήματα κατάλληλα γιὰ νὰ πατήσουν καὶ νὰ ἐμφανιστοῦν ὡς συγχρονισμένοι καὶ πνευματικοὶ πρωτοπόροι τῶν ζητημάτων τοῦ Ἔθνους. Κι' ἔτσι καὶ πάλι ἔρρευσε μπόλικο μελάνι γιὰ νὰ ποῦν ὅτι ἦταν πασίγνωστο ἀπὸ χρόνια καὶ νὰ ξαναφέρουν καὶ πάλιν ἐπὶ τάπητος μιὰ συζήτηση ἄσκοπη, ποὺ μποροῦσε νὰ λείπη, ἀφοῦ δὲν ὑπῆρχε κανένας λόγος νὰ ξαναθῆ στὴ μέση. Ζητήματα τελειωμένα, ποὺ δὲν τ' ἀπειλεῖ κανένας κίνδυνος, νομίζουμε πὼς δὲν εἶναι σωστὸ νἄρχωνται στὴν ἐπιφάνεια, ἀφοῦ κανεὶς δὲν τοὺς ἀρνεῖται τὴ θέση, πρᾶγμα ποὺ κι' αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ Πανεπιστήμιο (ὁ μόνος πολέμιος) παραδέχθηκε αὐτή της τὴ θέσι μὲ τὸ νὰ ἐπιτρέψη στὶς προσεχεῖς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις τὴ χρησιμοποίησή τους. Λοιπόν, ζήτημα δημοτικῆς δὲν ὑπάρχει· ὑπάρχουν μόνον οἱ «καπάτσοι» ποὺ τὸ ἀνακινοῦν γιὰ τὸ «ὀνοματάκι» τους.

◎

ΝΑ ΕΝΙΣΧΥΘΟΥΝ ΟΛΟΙ ΟΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ ΜΑΣ

Μὲ ἱκανοποίησι πληροφορούμεθα ὅτι ἡ ἐδρεύουσα στὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας ἁρμόδια ἐπιτροπή, γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῶν πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ἀξιῶν τῆς χώρας μας, συνεδριάζουσα ταχτικὰ διαθέτει ἀρκετὰ ποσὰ γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἐνίσχυση τῶν λογοτεχνῶν τοῦ τόπου μας. Τοῦτο βέβαια εἶναι παρήγορο σημεῖο ὅτι ἡ Πολιτεία στὶς δύσκολες στιγμὲς ποὺ περνᾶμε δὲν ἀγνόησε τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους ποὺ μὲ τὴν πνευματική τους δουλειὰ καλλιεργοῦν τὸ ἄσβεστο ἑλληνικὸ πνεῦμα. Ἀλλὰ γιὰ νὰ συντηρηθοῦν οἱ διανοούμενοί μας χρειάζεται μεγαλύτερη ἐνίσχυση καὶ γενικώτερη. Ἔπειτα δὲν πρέπει ἡ ἐπιτροπὴ νὰ κάνη διακρίσεις παλιῶν καὶ νέων λογοτεχνῶν, γιατὶ ὅλοι τους καὶ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ δεύτεροι εἶναι ἄξιοι προσοχῆς. Καὶ νομίζουμε ὅτι σ' αὐτὸ θὰ συμφωνήσουν καὶ οἱ ἁρμόδιοι τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ὑπουργείου.

Ἕνα ἀπὸ τὰ καλλίτερα βιβλία ποὺ κυκλοφόρησαν τελευταῖα εἶναι τὸ

« Viva la Muorte »

Δ. ΚΑΛΛΟΝΑ

Πουλιέται σ' ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Η ΔΡΟΣΟΥΛΑ δὲν ἦταν πιὰ κανένα μωρό, νὰ κάθεται κανεὶς νὰ τῆς ξεστοχίζει παραμύθια μὲ δράκους καὶ μὲ σπανούς. Κοπέλλωσε καὶ πάει, περπατοῦσε τώρα μέσα στὰ δεκαπέντε της. Εἶναι τὰ χρόνια πού ἀρχινᾶ νἀνθίζει ἡ Γυναίκα μέσα ἀπὸ τὸ σφιχτὸ καὶ στιφὸ μπουμπούκι τῆς θηλυκῆς ἄνοιξης, νἀνθίζει καὶ νὰ κλαδώνει στὸ νοῦ καὶ στὸ κορμί.

Πῆγε μολαταῦτα καὶ κουλουριάστηκε πάνω στὰ γόνατα τοῦ πατέρα, τύλιξε γύρω στὸ λαιμό του τὶς πλεξοῦδες της—τὄξαιρε πόσο ἄλυτη ἦταν τούτη ἡ ξανθὴ ἀλυσσίδα—καὶ τοῦ ζήτησε παστρικὰ καὶ ξάστερα

—Ἕνα παραμύθι! Ἕνα μικρό, ὄμορφο παραμύθι!

—Δὲν εἶναι πιὰ γιὰ σένα αὐτά, τὴν ἀποπῆρε.

—Ἴσα—ἴσα, πού εἶναι γιὰ μένα. Τώρα—τώρα ὅλο καὶ παραμύθια συλλογιοῦμαι.

—Ἄ—ἄ; Κούνησε ὁ πατέρας αὐστηρὰ τὸ δάχτυλο. Δὲν εἶναι καθόλου καλό, κοπέλλα μου, νὰ συλλογιέσαι παραμύθια στὰ δεκαπέντε σου. Εἶναι αὐτὴ μιὰ περίοδο ποὺ τὰ κοριτσίστικα παραμύθια τελειώνουν ἄσκημα.

—Ὡραῖα. Πῆτε μου λοιπὸν ἕνα, ποὺ νὰ τελειώνη καλά.

Ὁ πατέρας ἔρριξε τὴν τελευταία βολὴ πρὶν ἀπὸ τὴν ὁποχώρηση.

—Δὲν ξαίρω, καλή μου, παραμύθια γιὰ κοριτσάκια τῶν δεκαπέντε χρονῶν. Ὅσα εἶπα ὥς τώρα εἶναι γιὰ τὰ πολὺ μικρὰ παιδιὰ καὶ γιὰ τὶς μεγάλες κοπέλλες.

—Νὰ λοιπὸν θὰ μοῦ πῆτε ἕνα ἀπ' αὐτὰ γιὰ τὶς μεγάλες κοπέλλες.

Μέσα στὰ βελουδένια της μάτια, χαμογελοῦσε λοξὰ μιὰ μεγάλη κοπέλλα.

Ὁ πατέρας τὴν ἀντίκρυσε μὲ κάποιαν ἀνησυχία, κούνησε τὸ κεφάλι.

—Ἂς εἶναι. Θὰ σοῦ πῶ ἕνα ἀπ' αὐτά, κι' ἂν δὲ σοῦ ἀρέση... τόσο τὸ χειρότερο. Ἄκου λοιπὸν πῶς ἀρχινᾶ ἕνα πολὺ παλιὸ Ἰνδικὸ παραμύθι, ποὺ τελειώνει ἀλλοιώτικα.

—Λοιπόν, μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ ἔπιασε ὁ θεὸς κ' ἔφτιανε τὴν πλάση. Τὴν ἔφτιανε, τὴ στόλιζε καὶ κάθε λίγο ἔγερνε, ἔτσι, πίσω τὸ κεφάλι, μισόκλεινε τὰ μάτια καὶ τὴν καμάρωνε. Ἦταν καθισμένος σἕνα χρυσὸ θρονί, εἶχε πλάϊ του ἕνα ἀργυρὸ πανέρι γεμάτο μὲ τὰ χαρίσματά του. Περνοῦσαν ἀράδα ἀπὸ μπροστά του τὰ πλάσματα, αὐτὸς ἔβαζε τὸ χέρι στὸ πανέρι κ' ἔδινε στὸ καθένα τὸ δικό του καὶ· τὸ πρεπούμενό του. Ἔτσι πέρασε τὸ ρόδο καὶ τοῦδωσε τὸ χρῶμα, τὴν ἁπαλοσύνη καὶ τὸ μῦρο.

Πέρασε ὁ βάτος καὶ τοῦ κρέμασε, βυσσινιὰ σκουλαρίχια, τὰ βατόμουρα.

Πέρασε ἡ κυκλαμιὰ καὶ τῆς ἔδωσε τὴν ἀρωματισμένη ἀναπνοούλα καὶ τὴ σεμνότητα.

Πέρασε ἡ μηλίτσα καὶ τὴ φόρτωσε ἀνθοὺς καὶ μοσκόμηλα.

Πέρασε ἡ θάλασσα καὶ τῆς ἔδωσε τὰ ὄρθια κύματα καὶ τὰ μαργαριτάρια.

Πέρασε ἡ φλόγα καὶ τῆς ἔδωσε τὴ σερπετὴ λυγεράδα.

Πέρασε τἀηδόνι καὶ τοῦδωσε τὴ λαλιὰ ποὺ ξελιγώνει.

Πέρασε τὸ λιονταρι καὶ τοῦ χάρισε τὴν πλούσια χαίτη.

Πέρασε ἡ πέρδικα καὶ τῆς ἔδωσε τὰ κόκκινα ποδαράκια καὶ τὸ φουσκωτὸν κόρφο.

Πέρασε ἡ λαφινα καὶ τῆς χάρισε τὰ πιὸ βελουδένια μάτια.

Πέρασε τὸ παγώνι καὶ τοῦδωσε τὴν πιὸ σφανταχτερὴ φτερωσιὰ νὰ σέρνεται πίσω του.

Κοντολογίς πέρασαν ὅλα τὰ πλάσματα κ' ἔδωσε στὸ καθένα τὸ ξεχωριστὸ χάρισμά του.

Στὸ τέλος πέρασε κι' ὁ Ἄντρας καὶ τοῦδωσε τὰ μουστάκια καὶ τὴ γνώση. Καὶ μιὰ ποὺ εἶχε τὴ γνώση, ἔκατσε κ' ἔκοψε τὰ μουστάκια.

—Καὶ ἡ Γυναίκα; Ρώτησε ἡ Δροσούλα.

—Μὴ βιάζεσαι, θὰ ποῦμε καὶ γιαὐτή. Ἡ γυναίκα, ὅπως δὰ θὰ τὸ θυμᾶσαι κι' ἀπὸ τὴν· Ἱερὰ Ἱστορία σου, ἦρθε πολὺ ξώρας στὸν κόσμο. Φαίνεται κιόλας πὼς ὁ Θεὸς δὲν τὴν εἶχε καθόλου στὸ λογαριασμό. Μόνο σὰν εἶδε τὸν ἄντρα νὰ τριγυρίζη σὰν ζαζὸς κάτω ἀπὸ τὶς κληματαριὲς τοῦ Παραδείσου καὶ νὰ πλήττη, χωρὶς νἄχουν κἀν ἀκόμα ἐφευρεθεῖ οἱ ἐφημερίδες, τὰ τσιγάρα καὶ τὸ κομπολόϊ, τὸν λυπήθηκε νὰ στενοχωριέται ἔτσιδὰ μέσα στὴ μοναξιά του. Τοῦ πῆρε λοιπὸν ἕνα παϊδάκι—εἶχαν βλέπεις σωθεῖ πιὰ ὅλα τὰ ὑλικὰ—καὶ τοῦφκιασε τὴ γυναίκα, νἄχη κάποιον νὰ μαλώνη μαζύ του καὶ νὰ σκοτώνη τὶς ἀτέλειωτες καὶ κουραστικὲς ὧρες τῆς εὐτυχίας του. Τοῦτο τὸ καινούργιο σουλούπι ποὺ βγῆγε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Θεοῦ φαίνεται νὰ ἦταν μιὰ μεγάλη ἀποτυχία τοῦ Πλάστη. Στάθηκε στὴ μέση ἄγαρμη καὶ ἀνόητη, χαμογελοῦσε χωρὶς λόγο. Τὴν εἶδε ὁ Ἀδὰμ καὶ ξύνησε τὴ μύτη. Τὴν ξανάδε καὶ χασμουρήθηκε. Ἡ μελαγχολία του μεγάλωνε. Ὅλο κ' ἔτρωγε τὰ νύχια του.

—Δίχιο ἔχει ὁ φτωχός, εἶπε ὁ Θεός. Δὲν εἶναι κομμιὰ προχοπὴ μὲ τούτη ἐδῶ. Κάτι πρέπει νὰ γίνη νὰ τ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΠΡΟΖΑΣ

Κριτικὸ σημείωμα τοῦ κ. ΓΙΑΝΝΗ ΣΙΔΕΡΗ

ΑΦΟΥ τὸ ἀξιόλογο περιοδικὸ *«Καλλιτεχνικὸς Κόσμος»* μοῦ κάνει τὴν τιμὴ νὰ μοῦ ἀναθέση τὸ νὰ παρακολουθῶ τὴν πορεία τοῦ δραματικοῦ μας Θεάτρου, ἀρχίζοντας, μιὰ φορὰ ποὺ οἱ «πρῶτες» τύχανε μαζεμένες καὶ πρὶν ἀπὸ καιρὸ κάπως, δὲ θὰ γίνει ξεχωριστὸς λόγος γιὰ τὴν κάθε παράσταση καὶ γιὰ ὅλες τὶς πλευρές τους· τὰ ἔργα πιὰ σχηματίσανε τὸ πεπρο μένο τους καὶ φτάνουν ὅσα εἴπανε οἱ συνάδελφοι στὶς ἐφημερίδες τους. Θὰ μᾶς ἀπασχολήσουν λοιπόν, πιὸ σωστά, μερικὲς ἀπόψεις πιὸ εἰδικὰ ποὺ ἡ σημασία τους ἐπιβάλλει νὰ συζητηθοῦν περισσότερο:

Ἡ κ. Μ. Ἀρώνη: Βλέποντας τὸν «Τελευταῖο χορὸ» καὶ τὸ προσεχτικὸ του ἀνέβασμα στὸ Θέατρο τοῦ κ. Μουσούρη, σκέφθηκα δίκαια ὅτι καὶ πολλὰ ἔργα δικά μας θὰ μποροῦσε νὰ ἔχουν γνήσια δικαιώματα γιὰ παρόμοια ἀνεβάσματα στὰ θέατρα τῆς Εὐρώπης, ποὺ τὰ κατευθύνουν ἴδιες καλλιτεχνικὲς ἀπόψεις μ' ἐκεῖνες ποὺ κυριαρχοῦν στὴν ὁδὸ Μαυρομματαίων. Ἂν θὰ ζητοῦσε κανεὶς κι' ἕναν κατάλογο, θὰ εἴχαμε τὴ χαρούμενη εὐκαιρία νὰ καταγράψουμε πολλά, καθόλου κατώτερα στὴν τεχνικὴ καὶ στὴν ἀρχιτεκτονική. Τὸ βουλεβάρτο, καθὼς φαίνεται, ὁδηγημένο ἀπὸ τὸ Παρίσι, εἶναι ἀνάλογο πανταῦτα· ἀδικία λοιπὸν τὸ νὰ μὴν παίζωνται καὶ τὰ δικά μας ἔξω, κακὴ σύμπτωση, ὄχι λιγότερη ἀξία.

Πρόκειται ὅμως γιὰ τὸ παίξιμο τῆς κ. Ἀρώνη, ποὺ ἀπὸ πρωταγωνίστρια — «σύμπραξις» — τοῦ κ. Μουσούρη — προόδευψε κι' εἶναι συνθιασαρχίνα του. Ὁμολογῶ πὼς ὡς τώρα δὲν εἶχα καὶ πάρα πολὺ πεισθεῖ γιὰ τὴ θεατρικὴ της σημασία· φυσικὰ δὲν ἦταν δυσάρεστη στὴ Σκηνή· τὸ πρῶτο χαρακτηριστικὸ τοῦ ἠθοποιοῦ, τὸ νὰ εἶναι, μόλις ἀνοίξει ἡ αὐλαία, ὡραιότερη τὸ ἔχει καὶ ἡ χάρη της δὲν εἶναι γυναικεία μόνο, εἶναι καὶ θεατρική, δηλ. ταιριαστὴ μὲ τὶς ἀπαιτήσεις τῆς Σκηνῆς· δυὸ ἤταν οἱ ἀντιρρήσεις μου, πὼς τῆς ἔλειπε ἡ σαφήνεια ἡ σκηνική, ὅτι δηλαδὴ τὰ αἰσθήματα τοῦ ρόλου δὲν τὰ φανέρωνε καλλιεργημένα παρὰ πολὺ ἄγουρα, ὅταν δὲν τὰ ἔσβυνε τελείως καὶ πὼς ἡ φωνή της δὲν τὴν ἔξυπνρετοῦσε τοὐλάχιστο γιὰ νὰ εἶναι ἀπόλυτη πρωτσγωνίστρια, καθὼς μᾶς τὴν παρουσίαζε ὁ κ. Μουσούρης· δὲν εἶχε, θέλω νὰ πῶ εὐγένεια καὶ τὴν πρεπούμενη ἔνταση καὶ ἔκταση. Τὴ μιὰ της τὴν ἔλλειψη εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ πῶ ὅτι δὲν εἶχα δίκιο νὰ τῆς τὴν καταλογίζω· γιὰ πρώτη φορὰ μᾶς ἔδειξε πὼς ὄχι μόνο κατανοεῖ, ἀλλὰ καὶ πὼς μπορεῖ ἀλάθητα νὰ φανερώση λεπτὰ αἰσθήματα καὶ πὼς δὲν εἶναι μόνο καὶ εἰδικὰ μπριόζα συμπρέτα παρὰ καὶ δραματικὴ μὲ προοπτικές. Στὸ Οὐγγαρέζικο ἡ κ. Ἀρώνη βρέθηκε στὶς καλές της· ἤρθε ἡ ὥρα της νὰ δέση ν' ἀρχίση νὰ πλάθεται καὶ μάλιστα θὰ μποροῦσε νὰ χαροῦμε τὴ σαφήνειά της «τὸν «Τελευταῖο χορό», ποὺ θύμιζε μερικὲς φορές, τὴ Μαρίκα καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἄποψη θὰ στεκότανε κάποιος παραλληλισμὸς μαζί της, πολὺ στενὰ ἐννοεῖται κι' ἔπεσε σὲ μεγάλο σφάλμα ὁ κριτικὸς τῆς «Νέας Ἑστίας», ὅταν ἔγραψε πὼς ἡ κ. Ἀρώνη θ' ἀποχτήση τὸ κῦρος τῆς Μαρίκας καὶ τῆς Κυβέλης. Οἱ δυό μας μεγάλες πρωταγωνίστριες δὲν εἶναι μόνο ταλέντα ἐξαίσια, ἦταν δημιουργοὶ προόδου καὶ πολιτισμοῦ, ἐνῶ ἡ κ. Ἀρώνη κυττάει ἀνοικοδεστικὰ τοὺς ρόλους της, χωρὶς ἄλλη φροντίδα, δὲν τὴ νοιάζει καθόλου οὔτε γιὰ συγγραφεῖς, οὔτε γιὰ ἠθοποιούς, οὔτε γιὰ τίποτε ἄλλο· δὲν πολυσκοτίζεται γιὰ νὰ συλλάβη τὸ πρέπον καὶ δὲν ἀνησυχεῖ καὶ γιὰ τὸ μέλλον τοῦ θ'ἀτρου. Γενικὰ οἱ κυρίες τοῦ θεάτρου μας στὸν καιρό μας εἶναι ἄτομα κλεισμένα στὸν ἑαυτό τους· καὶ ἡ κυρία Ἀρώνη ἀκολουθεῖ τὸν τόνο τῆς ἐποχῆς, θῦμα τῆς θεατρικῆς παρωχμῆς ποὺ μᾶς κυβερνάει. Τὸ δεύτερο ἐλάττωμά της τὸ πῆρε ἀπὸ τὴ συνεργασία της μὲ τὴ Μαρίκα· τῆς πῆρε κάποια ἰδιώματα στὴ φωνή· ἡ Μαρίκα ὑψώνει καὶ κυματίζει μ' ἕναν ἰδιαίτερο τρόπο τὴ φωνή της, ὅταν παίζει κατὰ τὸ περίφημο ταλέντο της, κωμικὲς καρατερίδες, στὸ «Καλῶς ἦλθες» π. χ. τοῦ κ. Συναδινοῦ, ὅταν βγαίνη μὲ τὴν πίπα ἡ κ. Ἀρώνη κάθε φορὰ ποὺ θὰ χρειαστῆ νὰ ὑψώση τὴ φωνή της ἀγύμναστη καθώς εἶναι, τὴ λυγίζει κι' ἐκεῖ ποὺ εἶναι νὰ σπάση, τὴ σβύνει χωρὶς νὰ τῆς ἀφαιρέση τὸ χρῶμα ποὺ ἔχει ἡ Μαρίκα στοὺς ρόλους της αὐτοὺς καί, ὑπερηρωδιάζοντας τὸν Ἡρώδη, ἐντείνει τὴ σάρα τῆς προστυχιᾶς, ποὺ ἐὰν ἀνοιχτὴ τὴν κατοῦθώνει ἡ Μαρίκα, σὲ μιὰ πρόστυχη κραυγή, ποὺ φωτίζει μὲ τὸ δυσάρεστο προβολέα της ὄχι μόνο τὴν ὁμιλία της, ἀλλὰ καὶ τὸ παίξιμό της ὁλόκληρο καὶ ἀφίνει νὰ κυριαρχήσουν ἀπάνω μας οἱ ἀκουστικὲς ἐντυπώσεις καὶ ἡ ἀθέλητη αὐτὴ μίμησή της αὐτὴ βολεύει τὴ φωνητικὴ της ἀδυναμία, ἀλλὰ τῆς δίνει ὁρισμένους μορφασμοὺς καὶ κάτι κινήσεις. ποὺ δὲν ταιριάζουν, ἐνοεῖται σὲ κάθε ρόλο, χάνει λοιπὸν τὴν ἠθοποιΐα της, ποὺ ὡς τόσο εἶμαστε βέβαιοι ὅτι δὲν τῆς λείπει. Ἂν λοιπὸν τόσο νέα, καθὼς εἶναι, ψάξει καὶ βρεῖ κατάλληλο δάσκαλο γιὰ νὰ τῆς ἀνοίξει τὶς ἀπάνω νότες της—τὴ μία ποὺ ἔχει— εὐσυνείδητη ὅπως εἶναι κι' ἔξυπνη, ἀφοῦ ὑποτάξει τὴν ἀνοιγμένη φωνή της στὸ παίξιμό της, θὰ ἔχουμε μιὰ πρωταγωνίστρια, ἂν ὄχι βέβαια ἐμπνεύστρια καὶ μὲ ἀνώτερη διανόηση παρὰ μιὰ ἔπαρχῆ ἠθοποιό, χρήσιμη καὶ γιὰ τὸ θιασό της καὶ ἄξια μὲ τὰ προσόντα ὅσα μὲ ἀρκετὴ ἁπλοχεριὰ τὴν πλούτισε ἡ φύση.

Ἡ δ)νὶς Μαρ. Γιαννακοπούλου: Ἀφοῦ κάναμε λόγο — δίκαιο — γιὰ μιὰ πρωταγωνίστρια τοῦ βουλεβάρτου μας, θὰ ἤτανε ἄπρεπο νὰ μὴ μιλήσουμε καὶ γιὰ μιὰ ἠθοποιὸ τοῦ «Θεάτου τέχνης», ἀν καὶ νεαρὴ ἀκόμη στὴ δουλειὰ φυσικὰ οἱ ἠθοποιοὶ τοῦ κ. Κοὺν εἶναι σύνολο, δὲν μπορεῖ νὰ ξεχωριστοῦν θὰ ταίριαζε ὅμως νὰ τονιστῆ καὶ ἀπὸ τὶς στῆλες αὐτὲς ἡ ἄνεση, ἡ χάρη καὶ ἡ γνήσια θεατρικὴ ἀντίληψη τῆς κωμῳδίας, ἀρετὲς ποὺ τὶς δείχνει ἡ δ)ίδα Μαρ Γιαννακοπούλου στὸ ἔργο τοῦ Πιραντέλλο στὸ θέατρο «Δελφοί».

Οἱ σκηνογραφίες τοῦ κ Ἀνεμογιάννη: Ὁ κ. Ἀν. ἔκανε τὴν ἐμφάνισή του σὲ μία πολὺ κακὴ στιγμὴ· τὸ νατουραλιστικό μας τὸ θέατρο, ἀρχινισμένο ἀπὸ τὰ 1889, ἔφτανε πιὰ στὴ μοιραία παρακμή του· ἀναλαμπές του σάν τὴν «Ἐλευθέρα Σκηνὴ» π. χ δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ παρουσιαστοῦν· μὲ τὸν πόλεμο οἱ θιασάρχες βρήκανε, μὲ τὴν ἀνησυχίνητη καὶ κοντόθωρη διάθεσή τους, πὼς ὁ κόσμος θέλει ἐλαφρά, τιποτένια ἔργα· τὸ θέατρο Κοτοπούλη παραμέρισε τὴν πρωταγωνίστριά του καὶ κάπως λιγότερο τὸν κωμικό του καὶ μᾶς ἔδωσε τὶς μουσικὲς κωμῳδίες του, ὅπου τὸν κύριο ρόλο, ὡς ὄργανο καὶ τελειωτὴς τῆς παρακμῆς του ἔπαιξε, ὁ σκηνογράφος του ὁ κ 'Αν. Τὸν γεμίσανε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ μ' ἐπαίνους, ἐνῶ ἀκριβῶς, ἂν ἤτανε τὰ θεατρικά μας σὲ ἀκμή, θὰ ἔπρεπε νὰ τοῦ σταματήσουν τὸν τέτοιο δρόμο του ἀμέσως - ἀμέσως. γιατὶ α) παραβαίνει τὸν σκοπὸ τῆς σκηνογραφίας ποὺ εἶναι τὸ νὰ συνοδεύη τὸ ἔργο καὶ νὰ μὴν παίρνη τὴν κυρίαρχη θέση ζητάει τὸ βεντετισμό, χωρὶς στοχασμό. βὶ Προσπαθεῖ νὰ ξεχωρίση, ἐκπλήσσοντας τὸ κοινό, διψάει νὰ ξαφνιάζη τοὺς πάντας· ἡ δουλειὰ του γι' αὐτὸ δὲν ἔχει ἀγνότητα, γιατὶ ποθεῖ νὰ μᾶς ξεγελάση μὲ τὰ μηχανικὰ μέσα· πότε βάζει σ' ἐνέργεια τὴν περιστροφικὴ σκηνή, πότε τραβάει πρὸς τὰ μέσα τὰ σκηνογραφήματα στὶς ἄλλαγές κι' ἐνῶ τὰ μηχανικὰ μέσα δὲν πρέπει νὰ φαίνονται, ὁ κ. Ἀν. τὰ δείχνει μὲ προθυμία στὸ θεατὴ κι' ἔτσι ἡ καθαρὴ μηχανικὴ γίνεται μέρος τῆς δράσης, χωρὶς νὰ τὸ λένε οἱ σημειώσεις τοῦ συγγραφέα καὶ νοθεύει τὴν ἀπόλαυση καὶ τὴν καλλιτεχνικὴ χαρά· γ) τὰ χρώματά του εἶναι ἀρρωστημένα, πότε ρόζ, πότε κυανᾶ καὶ ὅλο ὀχρὰ ἢ μουντζουρωμένα, δίνουν στὸ θεατὴ μιὰ διάθεση ὑπνωτική, διαλυτική, ὄχι πλούσια σὲ ρωμαλέα ἐνίσχυση τῆς ψυχῆς του καὶ δ) ἀγνοεῖ ἐντελῶς τὸ ὅτι ἡ σκηνογραφία πρέπει νὰ μᾶς προσφέρη τὴν αὐτοπάτη καὶ δημιουργεῖ ὅλο πλαστικά, ἐκεῖ ποὺ θὰ ἔφτανε μόνο τὸ βάψιμο· βαρύτερα σκηνικὰ δὲν εἶδε τὸ θέατρό μας· εἶχε τὴν ἀκατονόμαστη ἀντικαλλιτεχνικὴ αἴσθηση καὶ βάλη στὴ Σκηνὴ ζωντανὰ πουλιά, ποὺ ὡς τόσο φανήκανε ψεύτικα καὶ πὼς κινιοῦνται μὲ σύρματα ἠλεκτρικά.

"Ὁλ' αὐτὰ εἶναι παραστρατήματα ποὺ τοῦ τὰ πρόσφερε ἡ ἐποχή, ἀλλὰ ποὺ καὶ ὁ ἴδιος αὐτὰ προτιμάει. Καθῆκον πρὸς τὴν αἰσθητικὴ ἀνατροφὴ τοῦ ἔθνους ποὺ δὲν πρέπει νὰ νομίζη ὅτι θέατρο θὰ πῆ σκηνογραφία μόνο, ἐπιβάλλει νὰ στιγματισθῆ κάθε παρόμοια τάση, γιατί, λίγο τὴ μιά, λίγο τὴν ἄλλη, καταστρέφεται ἡ εὐγένεια τῆς ἀντίληψής του Δὲ συμφωνῶ ἀκόμη μὲ ὅσους νομίζουν πὼς μπορεῖ ν' ἀλλάξη ὁ κ. Ἀν. Μᾶς τὸ πιστοποιοῦν οἱ σκηνογραφίες του στὸν «Ὀθέλλο» καὶ στὰ ἔργα τοῦ κ. Τερζάκη καὶ τοῦ κ Ψαθᾶ, ποὺ ἦταν ὄγκοι, ἀμορφοι καὶ ἀσύλληπτοι ὄγκοι, χωρὶς ὠφέλεια γιὰ τὰ ἔργα. Ὅμως πιστεύω βαθύτατα πὼς ἰδίωμα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ θρίαμβος γενικὰ καὶ τὸ θαῦμα. Καὶ τίποτε δὲν μᾶς κάνει νὰ μὴν πιστεύουμε πὼς τὸ θαῦμα θὰ γίνη καὶ γιὰ τὸν κ. Ἀν., ἀφοῦ εἶναι ἄνθρωπος καὶ τόσο νέος, σχεδὸν παιδί, ποὺ θὰ ἔλεγε ὁ ποιητὴς καὶ τόσο ἀνεξάρτητος ἀπὸ ὑλικὲς δυστυχίες. Τὸ θέατρό μας ἐχουν ἄναγκες, πολλὲς ἀνάγκες. Καὶ ὁλονῶν μας μεγάλο καθῆκον εἶναι ἡ θεραπεία τους καὶ ἡ διόρθωσή τους.

Ἐπαναλήψεις: Ὁ κ. Ἀργυρόπουλος ἄρχισε μ' ἐπιθεώρηση, ἀλλὰ τὸ γύρισε στὶς κωμῳδίες, ὄχι γιατὶ νικήθηκε τὸ εἶδος παρὰ γιατὶ ὁ θίασος εἶναι πιὸ ἀρμόδιος γι' αὐτὲς καὶ μάλιστα, ὅταν λείψανε τὰ μπαλέτα καὶ οἱ ἀτραξίόν. Ξαναπαιγθήκανε μὲ πραγματικὴ καλλιτεχνικὴ ἐπιτυχία καὶ μὲ δίκαιη συρροή. «Τὸ στραβόξυλο» τὸ καλύτερο ἔργο τοῦ κ. Ψαθᾶ, τὸ παρθενικό του, ὅπου ἀκόμη δὲν τὸν εἶχε θίξει ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος γιὰ νέο συγγραφέα, ἡ ἐπαφὴ μὲ τοὺς θιασάρχες, ποὺ ἂν γλυτώσουν ἀπὸ αὐτὴν θὰ γράφουν πολὺ καλύτερα· ὅ,τι πρέπει, ὄχι ὅ,τι τοὺς λένε. Δὲν εἶναι δυνατὸ οἱ συγγραφεῖς μας νὰ μὴν ἔχουνε νοῦ κσὶ καρδιά. Τώρα παίζεται ὁ «Πρωτευουσιάνος» τοῦ κ. Ρούσσου, ἡ μὲ λιγότερες ἀξίες ἠθογραφικὴ κωμῳδία, ποὺ δὲ στηρίζεται, θέλω νὰ πῶ, στὴν ἀντικειμενικὴ πραγματικότητα παρὰ τὴν ἀλλάζει. ὄχι γιατὶ τὸν ἀναγκάζει σὲ τοῦτο ἡ ἀπαραίτητη γιὰ τὴ σάτυρα ὑπερβολή, ἀλλὰ γιὰ τὴν εὐκολία του· ὅμως τὸ ἔργο στέκεται καλὰ στὴ Σκηνὴ καὶ μὲ τὸν ἤρωά του ἐκφράζει μιὰ κατάσταση ἔστω καὶ ὄχι πέρα γιὰ πέρα σωστά.

Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι συγκροτεῖται μόνος του ὁ «κατάλογος τῶν ἑλληνικῶν ἔργων. ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ πλουτίσουν τὰ ξένα βουλεβαρδιέρικα θέατρα μὲ πολλὲς ἐλπίδες. Μόνο αἰσιοδοξία ἔχω γιὰ τὸ συγγραφικὸ μέλλον τοῦ θεάτρου μας, ἑπομένως καὶ γιὰ τὸ μέλλον του γενικά Οἱ πιὸ νέοι συγγραφεῖς μας εἶναι κάτοχοι μιᾶς θαυμαστῆς τεχνικῆς, γόνιμοι, ἐξυπνοι καὶ λιγότερο κατεγράνδες.

ΓΙΑΝ. ΣΙΔΕΡΗΣ

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Λόγῳ πληθώρας ὕλης ἡ βιβλιοκρισία γιὰ τὰ τελευταῖα βιβλία τοῦ συνεργάτου μας "Αλκη Θούλου, στοιχειοθετημένη μένει γιὰ τὸ προσεχές.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

καὶ πουλιέται σ' ὅλα τὰ Βιβλιοπωλεῖα:

ΜΙΧ. ΠΡΙΟΝΙΣΤΗ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

"Ενα βιβλίο ἀπαραίτητο γιὰ κάθε βιβλιοθήκη.

Ἐκδότης ΔΗΜ. ΠΕΡΑΝΤΖΑΚΗΣ
Πειραιῶς 18 - Ἀθῆναι

ΟΙ ΠΟΕΤΑΣΤΡΟΙ...

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν 1η σελίδα)

φει ἐπειδὴ ἔχει... ταλέντο. Ἔτσι, χάριν τῆς... Τέχνης.

Σᾶς λέει πὼς καβαλλικεύει τὸν Πήγασο, ἀλλὰ σεῖς ξέρετε πὼς πατάει γερὰ ἀπάνω στὴ γῆ.

Ἔχει αἰσθήσεις ὁ ἐρίφης, ποὺ ψαύουν πολὺ στερεὰ τὸν ὑλικὸ κόσμο.

Κυττᾶξτε γιὰ τί πράγματα γράφει. Ἡ ἔμπνευσή του δὲν ψάχνει, ὅπως τῶν ποιητῶν τοῦ καλοῦ καιροῦ, ἀνάμεσα στὰ ζητήματα τῆς καρδιᾶς, στὶς πράξεις τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, στὶς ἡρωϊκὲς ἐξάρσεις τῶν λαῶν. Σᾶς μιλάει γιὰ τοὺς γλόμπους τοῦ ἠλεκτρικοῦ, γιὰ τὴν ταράτσα τῆς πολυκατοικίας, γιὰ τεχνητὰ ἄνθη καὶ ἀρώματα τῆς βιομηχανίας. Εἶναι, σᾶς πληροφορεῖ, ἡ τεχνοτροπία τῆς νέας Σχολῆς. Ἐσεῖς ὅμως ξέρετε πὼς εἶναι ἡ τεχνοτροπία τῶν...ποιητῶν μὲ τὸ ζόρι.

Μὴ νομίσετε ὅμως πὼς δὲν τὸ ξέρει κι' αὐτός. Ὦ! εἶναι ἀρκετὰ πονηρός... Γι' αὐτό, ὅταν καταλαβαίνη πὼς τὸ ἔδαφος δὲν μπορεῖ μὲ κανένα ἄλλο τρόπο νὰ γίνη στερεό, καταφεύγει πιὰ στὰ μεγάλα κόλπα γιὰ νὰ ἐξασφαλίση τὸ θόρυβο γύρω ἀπὸ τὴν... ἐργασία του Βαρβαρίζει τὴ γλῶσσα, καταργεῖ τοὺς τόνους, γράφει ὅλες τὶς λέξεις μὲ γιῶτα. Γύρω ἀπὸ αὐτά, γίνεται πάντα κάποια συζήτηση,— ἔστω καὶ πρόσκαιρη Τοῦ φτάνει αὐτὸ γιὰ τὸ δικό του σκοπό.

Τοὺς ποετάστρους τοὺς ἀγνούς, τοὺς πραγματικούς, αὐτοὺς ποὺ ἔδωσαν στὴν ψυχή μας τὶς συγκινήσεις καὶ ποὺ μὲ τὸ ἔργο τους ἔγραψαν τ' ὄνομά τους στὸν πίνακα περιεχομένων τοῦ μεγάλου βιβλίου τῆς τέχνης, τοὺς παίρνει μαζύ της μιὰ ἐποχὴ ποὺ σβύνει...

ΑΘ. ΔΗΜΗΤΡΕΑΣ

Η ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν 3η σελίδα)

συνθηκῶν τῆς βιβλιοπωλικῆς κινήσεως. Οἱ βιβλιοπῶλες σήμερα κρατοῦν ἕνα 30% προμήθεια. Κοντὰ σ' αὐτὸ ἔχομε καὶ τὰ 5% τῆς φορολογίας 3% ὑπὲρ τῆς «Κοινωνικῆς Προνοίας» καὶ 2% γιὰ τὴν «Ἑταιρεία Πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ἀξιῶν τοῦ τόπου». Οἱ λογοτέχνες ἔκαναν σχετικὰ διαβήματα στὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας νὰ καθορίση διὰ νόμου πολὺ μικρότερο ποσοστό. Κι' ὅμως αὐτὸ θὰ εἶναι πρὸς μεγάλην ζημίαν καὶ τῶν ἰδίων καὶ τῶν βιβλίων τους. Ὁ βιβλιοπώλης μὲ 15 ἢ 20% ποσοστὰ δὲν θὰ δείξη τὸ ἴδιο ζεστὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὸν ἴδιο γόνιμο ζῆλο ποὺ ἐκδηλώνει σήμερα λανσάροντας καὶ προπαγανδίζοντας τὸ λογοτεχνικὸ βιβλίο. Ἄλλωστε σ' ὁλόκληρη τὴν Εὐρώπη, τὰ ποσοστὰ τοῦ βιβλιοπώλη εἶναι 40 καὶ 45%, συνεπῶς οἱ συγγραφεῖς κ' οἱ λογοτέχναι μας δὲν ἔχουν δίκαιον μὲ τὶς διαμαρτυρίες των.

— Προβλέπετε πὼς θὰ συνεχισθῆ κ. Θεοδωρόπουλε ἡ εὐχάριστη αὐτὴ γύρω ἀπὸ τὸ βιβλίο κίνηση;

— Ἀσφαλῶς θὰ συνεχισθῆ καὶ θ' αὐξηθῆ· σᾶς εἶπα ἄλλωστε ὅτι προχωροῦμε γιὰ πώληση 3 καὶ 4 χιλιάδων ἀντιτύπων ἀπὸ κάθε ἔκδοση, καὶ ἂν πάρη κανεὶς ὑπ' ὄψη του τὶς τιμὲς τῶν βιβλίων μας πρέπει νὰ ὁμολογήση πὼς τὸ βιβλίο εἶναι καὶ θὰ εἶναι τὸ φτηνότερο σημερινὸ εἶδος.

Αὐτὰ μᾶς εἶπε σὰν ἐπίλογο ὁ Δ)τὴς τοῦ «Ἀετοῦ». Στὸ προσεχές μας φύλλο θὰ μιλήσουν οἱ ἄλλοι ἐκδότες κι' ἐλπίζομε πὼς θὰ βροῦμε τὴν λύση τοῦ φαινομένου.

ΠΑΥΛΟΣ ΚΡΙΝΑΙΟΣ

ΟΙ ΝΕΟΙ ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΙ

ΟΤΑΝ ΕΣΒΥΣΕ Η ΦΛΟΓΑ

ΣΗΚΩΘΗΚΕ ἤρεμα ἀπ' τὸ κρεββάτι του. Ἔμεινε κάμποσες στιγμὲς καθιστὸς στὸ μαλακὸ σουμιὲ μὲ μαλλιὰ ἀναστατωμένα καὶ κόκκινο πρόσωπο. Δεξιά του τὸ ρολόϊ ἔδειχνε τέσσαρες καὶ μισή. Τίποτα δὲν τάραζε τὴ γαλήνη τοῦ δωματίου του. Ὡς κι' αὐτὸς ὁ κρότος τοῦ ρολογιοῦ, ἐκεῖνο τὸ αἰώνιο τὶκ τὰκ ποὺ μᾶς συντροφεύει ἀπ' τὸ λίκνο τοῦ βρέφους μέχρι τὸ κρεββάτι τοῦ νεκροῦ, λὲς κι' εἶχε χαθεῖ μὲ τὸ ἀργὸ τὸ ὑπόκωφο κύλισμα τοῦ χρόνου Μερικὰ βιβλία δεξιὰ κι' ἀριστερὰ ἀπ' τὸ μαξηλάρι του ἔδειχναν ὅτι εἶχε πέσει ἀνήσυχος. Κι' ὅμως τώρα ἦταν καλμαρισμένος. Σήμερα εἶχε ραντεβοῦ. Θὰ πήγαινε νὰ συναντήση τὴν ἀγαπημένη του, ἐκείνη, τὴν μοιραία γνωριμία ποὺ στολίζει τὴ ζωὴ κάθε ἄντρα, τὴ σάρκα ποὺ βρίσκει ἀποκοῦμπι ὁ ἀχόρταγος στρατοκόπος, τὴν ἰδέα ποὺ βρίσκει τὴν ἠρεμία ὁ νοσταλγός. Ναί, χωρὶς λάθος, ἐκείνη τὰ ἀντιπροσώπευε ὅλα αὐτά. Ἀλλὰ γιατὶ Θεέ μου στεκόταν ἔτσι ἀφηημένος ἀναποφάσιστος; Θὰ τὴ συναντοῦσε στὶς ἑξῆ. Ἦταν ἐκείνη Ἡ Ἴδια, ποὺ γιὰ χάρη της ξενύχτησε τόσες φορές, ποὺ πεταγόταν ἀλαφιασμένος ἀπ' τὸν ὕπνο νομίζοντας ὅτι ἡ ὥρα πέρασε καὶ τὸ ξυπνητῆρι τὸν πρόδωσε. Γιὰ τὰ ἴδια θλιμμένα μάτια ἔτρεχε νωρίτερα μήπως φτάσει ἐκείνη πρώτη καὶ τὸν προσμένη στὴν ἐρημιὰ Συλλογιζόταν τοὺς κινδύνους ποὺ μποροῦσε νὰ περάση ἔτσι μονάχη της, καὶ ἔτρεχε σχεδὸν στὸ δρόμο. Κι' ὅταν πιὰ μουσκεμένος ἀπὸ ἰδρῶτα, καὶ κατάκοπος ἔφτανε πάντοτε πρῶτος, εὕρισκε τὸ δέντρο ποὺ στάθηκε βωβὸς μάρτυρας τῆς ἱστορίας τους, ἔρημο. Κάπνιζε ἕνα, δύο, τρία τσιγάρα, καὶ μετὰ τὴν ξεγνάντευε πρόσχαρη, δροσερή, νὰ ξεπροβάλλη ἀπ' τὴ στροφὴ τοῦ μονοπατιοῦ.

Κι' ὅμως αὐτὸ τὸ ἀπόγευμα, ἡ καρδιά του δὲ χτύπησε ἄταχτα ὅπως τόσες ἄλλες φορές. Δὲν ἔνοιωσε ἐκεῖνο τὸ γλυκὸ πόνο, αὐτὸ τὸ εὐχάριστο σφίξιμο στὴν καρδιὰ σὰ τὴ συλλογίστηκε. Μηχανικὰ ξυρίστηκε, πλύθηκε, ἄλλαξε φορεσιὰ καὶ κάθησε μάλιστα ν' ἀποτελειώση ἕνα του γράμμα. Εἶχε καιρὸ ἀκόμη μπροστά του Κι' ὅστερα, ἂν ἔφτανε καὶ πέντε λεπτὰ ἀργότερα, δὲ θὰ χαλοῦσε ὁ κόσμος βέβαια...

... Ἀνηφόριζε ἀργὰ τὸν ἀπότομο δρόμο. Μία λύπη εἶχε γαντζωθεῖ ἀπὸ τὰ σπλάχνα του, καὶ μιὰ μελαγχολία εἶχε ξαπλώσει στὴ μορφή του. Ἦταν τὰ μάτια του πολὺ θλιμμένα, καὶ τὰ χείλη του στεγνά. Δὲν ἔμοιαζε γιὰ ἐραστὴς ποὺ πάει νὰ βρῆ τὴν ἀγαπημένη του καρδιά, ὁ φλογερὸ πλάσμα ποὺ θὰ τοῦ ζέστανε τὴ δύναμη ποὺ χρειάζεται κάθε ἄντρας γιὰ τὸν ἀγῶνα του μὲ τὴ ζωή. Ἔμοιαζε περισσότερο μ' αὐτὸν ποὺ ἀκολουθάει τὴ στράτα π' ὁδηγεῖ σ' ἐρημικὸ σανατόριο ὅπου ἀνέλπιδα, καὶ χωρὶς πιὰ σωτηρία κοίτεται ἕνα ἀγαπημένο πρόσωπο Πήγαινε μὲ τὴ συνήθεια, μὲ τὴ βεβαιότητα αὐτουνοῦ ποὺ ξέρει ὅτι θὰ δῆ ἀκόμη τὰ συμπτώματα τῆς ἀρρώστειας πιὸ ἔντονα, τὸ μακρυνὸ τέλος καθαρότερο μέσα στὸν ὁρίζοντα τῆς ματιᾶς της...

Δίπλα του, ἀνάμεσα ἀπ' τὰ δέντρα διάφορα ζευγάρια πλανιόνταν χωμένα στὸ πέλαγος τῆς ἐρωτικῆς ἀδιαφορίας. Δυὸ δρόμοι ἀκόμη τ' ἀπόμεναν Κοίταξε τὸ ρολόϊ σ' ἕνα ξέφωτο ποὺ κοντοστάθηκε νὰ πάρη ἀναπνοή. Ἔδειχνε ἕξη καὶ δέκα. Ἀνασήκωσε τοὺς ὤμους καὶ ἔστριψε. Στὸ δέντρο ἀπὸ κάτω, ντυμένη στὰ ἀγαπημένα της θαλασσιὰ ἐκείνη καρτεροῦσε. Δὲν ἔβιασε τὸ βῆμα του περισσότερο, οὔτε ἄλλη μορφὴ πῆρε τὸ πρόσωπό του. Ἔφτασε σιμά της καὶ τὴν ἐκοίταξε γλυκὰ μὲ τὴ θολὴ τὴν πονεμένη του ματιά. Ὕστερα, ἀμίλητοι, ὅπως κι' ἄλλοτε, ἄρχισαν νὰ προχωροῦν. Λίγο πιὸ πέρα, ἦταν τὸ μέρος ποὺ κάθονταν καὶ ἄλλες φορές. Ἀναψαν ἀπόνα τσιγάρο καὶ κάπνιζαν. Πρώτη ἐκείνη ἄνοιξε τὴν κουβέντα, κι' ἐκεῖνος ἡσυχα τῆς ἀπαντοῦσε. Χωρὶς ὅμως θέρμη, χωρὶς φλόγα, χωρὶς πνοή.

Τὸ εἶδε ἡ ἀγαπημένη, καὶ σβύστηκε τὸ χαμόγελο ἀπ' τὰ ὥμορφα μάτια της. Ἀπ' ἐκεῖνα τὰ ἄδολα, τὰ ξάστερα, τὰ ἀλησμόνητα μάτια. Οἱ καφὲ κῦκλοι ποὺ τὰ στεφάνωναν ἔγιναν πιὸ σκοῦροι κι' ἐνῶ ἐρωτιάρα σὰν γυναῖκα χαϊδεμένη ποὺ τῆς στεροῦν αὐτὴ τὴν ἀπόλαυψη, ἔγυρε στὴν ἀγκαλιά του, καὶ τοῦ ψιθύρισε ἀχνά..

—Πές μου ἀγάπη μου, πὼς μ' ἀγαπᾶς...

Καὶ ἡ ματιά της μὲ μιὰ ἔκφραση λατρείας βυθίστηκε στὴ δική του. Πρώτη του φορὰ εἶδε ἐκείνη τὴν ἔκφραση χυμένη στὰ φωτεινά της τὰ οὐράνια μάτια. Ὅμως δὲν τὸν συγκίνησε ὅπως ἄλλοτε θὰ τὸν συγκινοῦσε.

Ἐνώθηκαν τὰ χείλη ἀπὸ συνήθεια, σφίχτηκαν δυνατὰ τὰ μπράτσα του γύρω ἀπ' τὸ χυτὸ σταρόχρωμο κορμί της, σπαρτάρισε ἡ ἀναπνοή του μέσα στὸν κόρφο της. Ὅμως ἡ ἄ

ΜΕ ΑΙΤΑ...

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Εὐγενεστάτη καὶ πολὺ ἐπιτυχὴς ἡ πρωτοβουλία τοῦ κ. Δημάρχου νὰ ἐνεργηθοῦν καὶ στὶς πλατεῖες τῶν θεάτρων ἔρανοι γιὰ τὰ φυματικὰ παιδιά.

Οἱ πρωταγωνισταὶ ἀπὸ σκηνῆς ἐξήγησαν τὸν σκοπὸ τοῦ ἐράνου καὶ προθυμότατοι οἱ θεαταὶ ἔδωσαν. Ἔτσι καὶ τὸ θέατρο δὲν ἔμεινε ἀμέτοχο τῆς τόσο ἀνθρωπιστικῆς αὐτῆς πρωτοβουλίας.

ΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΗ ΤΟ ΚΑΚΟ

Δὲν ἀρνούμεθα βέβαια πὼς οἱ ἠθοποιοί μας ἔχουν ζωτικώτατες ἀνάγκες ὅπως ὅλοι μας. Μ' αὐτὸ τὸ κακὸ πού συνειθίζεται τώρα τελευταῖα, νὰ φεύγη δηλαδὴ ἕνας πρωταγωνιστὴς ἑνὸς θεάτρου ἐπιθεωρήσεως καὶ νὰ πηγαίνη νὰ «ντουμπλάρη» σ' ἕνα μακρυνὸ συνοικιακὸ βαριετέ, πέρνοντας δεύτερο ὑπέρογκο μάλιστα ἡμερομίσθιο, κάθε ἄλλο παρὰ ὀρθὸ εἶναι.

Πρὸ ἡμερῶν, ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτερα ἀμοιβομένους «ἄσσους» τῆς ἐπιθεωρήσεως, ὁ Κ. Μ. ἔφυγε ἀπὸ τὸ θέατρο ποὺ ἔπαιζε γιὰ νὰ «ντουμπλάρη» σ' ἕνα βαριετὲ τῆς Λεωφόρου Ἀλεξάνδρας. Δὲν ἐπρόλαβε νὰ γυρίση νὰ συνεχίση τὰ νούμερά του στὸ θέατρο καὶ τὸ κοινὸν ποὺ εἶχε πληρώσει τρία χιλιάρικα εἰσιτήριο διεμαρτυρήθη.

Ὁ θιασάρχης δὲν ἔχασε καιρό. Ἀπὸ μικροφώνου ἐξήγησε στὸ κοινὸ τὴν αἰτία τῆς ἀπουσίας τοῦ κυρίου «ἄσσου». Καὶ τὸ κοινὸν ἐσχολίασε πικρότατα εἰς βάρος τοῦ «ἄσσου» τὸ γεγονός.

Δὲν ἀναφέρομε τὸ ὄνομα τοῦ ἠθοποιοῦ μὰ ἐρωτᾶμε ἁπλῶς:

— Εἶναι σωστὸ αὐτὸ κύριε Μαυρέα;

ΟΙ ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΕΣ

Οἱ θιασάρχες τῶν βαριετὲ μολονότι θησαυρίζουν, δὲν δέχονται νὰ πληρώσουν τὶς ἐκτὸς συμβολαίου

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

Ο ΛΑΖΑΡΟΣ Ο Β'.

Ὁ Λάζαρος ὁ δεύτερος τοῦ Σπύρου τοῦ Μελᾶ
Σχόλια ἴσως προεκάλεσε πολλὰ
Ποὺ ἦταν μᾶλλον δυσμενῆ διὰ τὸν συγγραφέα.
Γι' αὐτό, μόλις κατέβηκε ἡ αὐλαία,
Οἱ θεαταὶ καλοῦ-κακοῦ
Σκέφτηκαν πὼς δὲν θὰ πρεπε, ὁ Σπῦρος, νὰ μιλάη
Καὶ ὅπως ἄλλοτε ὁ Χριστός, ἐφώναξαν τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ:
— Λάζαρε! Δεῦρο ἔξω ἂν σοῦ βαστάη!...

ΞΥΛΟ!...

Λοιπὸν καινούργιος πόλεμος πιὸ καλλιτεχνικός:
Κανδηλακο Καλουτικός.
Τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καθένας τὸ ἐφοβεῖτο
Μὰ ἡ ρῆξις, ἀπ' τὰ πέρυσι, ὅλο κι' ἀπεσοβεῖτο
Ἐν τέλει, ἀφορμαὶ ποικίλαι εὑρέθησαν
Κι' αἱ μεραρχίαι Καλουτῶν γενναίως ἐπετέθησαν
Εἰς καμαρίνι ἀπόρθητον, ἐπάτησαν ποδάρι,
Καὶ ἡ φρουρὰ τοῦ ὀχυροῦ, ἡ Κανδηλάκη, ἐδάρη...
Ἐδάρη δὲ ἀνηλεῶς
Ἔτρεξε κόσμος καὶ λαὸς
Κι' ἐχώρισε τὰς σφριγηλὰς συγχρόνους Ἀμαζόνας
Ποὺ ἐγκαινίασαν τὸ μπὸξ μὲ ὅλους τοὺς κανόνας,
Ξεμαλλιασμένες καὶ τὶς τρεῖς μὲ τοῦφφες ἐκ τριχῶν
Καὶ εἶπε τὶς παρατυχῶν
— Τοῦ θιασάρχου κομμωτοῦ αὐτὲς εἶναι ἡ τύχες
Ἀπὸ τὸ μαλλιοτρόβηγμα, ἐκέρδισε τὶς... τ ρ ί χ ε ς!...

ΖΥΜΩΣΕΙΣ!

Λοιπὸν φέτος δὲν ἄρχισεν ἡ ζύμωσις ἀκόμα
Οἱ θιασάρχαι βρίσκονται σὲ μιὰ ἐπιφυλακὴ
Ὁ Χέλμης μέχρι τῆς στιγμῆς δὲν ἄνοιξε τὸ στόμα
Κι' ὁ Σκούρας μιὰν ἀπόφαση, δὲν πῆρε θετική.
Ὁ Χαμαράκης φαίνεται πρὸς τὸ παρόν, μουγγὸς
Καὶ ὁ Μακέδος, σιωπᾶ σὰν αἴνιγμα Σφιγγός!
Θρῆνος, κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πίσω ἀπὸ κάθε αὐλαία
Κανένας δὲν ἐζήτησεν ἀκόμα τὸν Μαυρέα
Κι' οἱ δεσποινίδες Καλουτᾶ
Κι' ἂν ἔχουν σχέδια ἀρκετὰ
Ἀκόμη δὲν τὰ ἔβαλαν σὲ δρᾶσι φανερὴ
Καὶ ὅμως ὁ Σεπτέμβριος μοιραίως προσεγγίζει
Κι' ἡ στάσις τῶν θιασαρχῶν, ἀλήθεια θλιβερὴ
Τοὺς πάντας ἀπελπίζει
Ἄλλοτε τέτοια ἐποχή, μᾶλλον οἱ πιὸ πολλοὶ
Εἶχανε καὶ συμβόλαια... καὶ προκαταβολή!

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ

...ΑΟΓΙΑ

ἀπογευματινὲς παραστάσεις στοὺς ἐργάτες τῆς σκηνῆς, ἠθοποιούς.

Καὶ ὁ νόμος εἶναι ρητὸς καὶ σχετικὴ ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας ὑπάρχει.

Γιατὶ λοιπὸν αὐτὴ ἡ μικροπρέπεια τῶν θιασαρχῶν; Τὸν λόγον ἔχει τὸ Σωματεῖον Ἠθοποιῶν.

ΟΙ ΚΑΥΜΕΝΟΙ ΤΑΞΙΘΕΤΕΣ!

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Σωματείου τῶν Ταξιθετῶν, πρέπει κάπως νὰ συνετίση τὰ μέλη τοῦ συλλόγου των.

Ἀναιδέστατοι ἔχουν γίνει μερικοὶ ἀπ' αὐτούς. Τὸ χιλιάρικο δὲν τοὺς κάνει πιὰ ἐντύπωσι καὶ πρέπει ὁ θεατὴς γιὰ νὰ τοὺς εὐχαριστήση νὰ πληρώση ἄλλο ἕνα εἰσιτήριο στοὺς κυρίους αὐτοὺς τῆς πλατείας.

Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ διαμαρτυρία ἑνὸς ταξιθέτου — ἀδηφάγου, ποὺ ἀκούστηκε στὸ Θέατρο Μουσούρη.

— Κατάστασις βρὲ παιδιὰ εἶναι αὐτή; Γεμᾶτο εἶναι τὸ θέατρο καὶ μόλις κατώρθωσα νὰ βγάλω εἰκοσιτέσσερα χιλιάρικα!...

Πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι γιὰ τὰ εἰκοσιτέσσερα αὐτὰ χιλιάρικα, ὁ κύριος ταξιθέτης ἐργάσθηκε μισὴ ὥρα μονάχα!

ΑΜΙΜΗΤΟΝ!...

Ἕνα χαριτωμένο εὐφυολόγημα τοῦ Σακελλάριου ἀξίζει νὰ δημοσιευθῆ.

Ἐγένετο λόγος γιὰ τὴν «Γκλόρια», ἕνα θέατρο ποὺ ἐφέτος δὲν μπόρεσε νὰ προσελκύση θεατάς.

— Τώρα, εἶπε κάποιος, ἀνεβάζουν μιὰ καινούργια ἐπιθεώρησι. Μὰ δὲν ξέρουν τί τίτλο νὰ βάλουν.

— Νὰ τοὺς πῶ ἐγώ, εἶπε ὁ ἐξαιρετικὸς εὐθυμογράφος. Ἡ Ἀνδρεάδη ἀνέβασε τὸν «Κόσμο ποὺ ἔρχεται» τοῦ Παλαιολόγου. Γιατὶ δὲν βγάζουν τὸ ἔργο τους: «Ὁ κόσμος ποὺ δὲν ἔρχεται»;

Ἀμίμητον!

ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελίδα 5)

τότες δὲν εἶχε ἀκόμη ἀπάνω της οὔτε ἕνα μαντηλάκι γιὰ νὰ ξεφτίση.

—Τί σοῦ λείπει; Ρώτησε μὲ ἀπορία ὁ Θεός.

Ἡ Εὔα ἄπλωσε τὸ χέρι.

—Νά. Κείνη ἡ λαμὲ τουαλέττα μὲ τὰ χρυσαφιὰ χρώματα... Νομίζω πὼς τὸ ξεχάσατε, Κύριε...

Ἔδειχνε τὸ παγώνι ποὺ ἔσερνε τὴν οὐρὰ τῆς φανταστικῆς τουαλέττας του μέσα στὶς δενδροστοιχίες.

Ὁ Θεὸς χαμογέλασε πονηρά.

Χάϊδεψε τὴ μεταξωτὴ γενειάδα του καὶ εἶπε:

—Πολὺ μικρὴ ἰδέα ἔχεις γιὰ τὴν προβλεπτικότητα τῆς Θείας Πρόνοιας, κόρη κου! Καὶ δὲν μοῦ λές: Τοῦτος ἐδῶ ὁ μρεμανταλάς, ποὺ τὸν βλέπεις ἐδῶ πλάϊ νὰ τρέχουν τὰ σάλια του νὰ σὲ κοιτάζη, γιατὶ ἄλλο, θαρρεῖς, πρόκειται νὰ δουλεύη σ' ὅλη τὴ ζωή του, παρὰ γιαὐτὸ ποὺ μοῦ ζήτησες;

Ἔτσι τελείωσε πιὰ ὁλότελα τὸ ἔργο τῆς δημιουργίας, τέλειωσε καί.. τὸ παραμύθι, ἀγάπη μου, κ' ἔζησαν αὐτοὶ καλὰ κ' ἐμεῖς καλύτερα.

— Αὐτὸ δὲν ἦταν παραμύθι, λέει ἡ Δροσούλα. Αὐτὸ ἦταν μῦθος. Λοιπὸν τώρα πρέπει νὰ μοῦ πῆτε καθαρὰ καὶ τὸ ἐπιμύθιο.

Μέσα στὰ βελουδένια μάτια της ποὺ μισόκλειναν λοξὰ καὶ πονηρὰ ἦταν ὅλο τὸ ἐπιμύθιο ποὺ τάχα προκαλοῦσε νὰ κούση.

Κι' ὁ πατέρας ξετύλιξε τὴν ἄκρη τῆς πλεξούδας, σήκωσε τοὺς ὤμους.

—Ἐτοῦτος ὁ μύθος φαίνεται νὰ μὴν ἔχει ἐπιμύθιο, κοπέλλα μου. Τί νὰ γίνη;

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ

ΝΕΕΣ

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ὑπὸ τοῦ Ἐκδοτικοῦ Οἴκου ΔΗΜ. ΠΕΡΑΝΤΖΑΚΗ Πειραιῶς 13 Ἀθῆναι, ἐξεδόθησαν καὶ πωλοῦνται σ' ὅλα τὰ Μουσικὰ Καταστήματα οἱ τελευταῖες Μουσικὲς ἐπιτυχίες:

1) **Κωσταντινιὰ** (Ἑλληνικὸ τραγουδάκι) Κ. Καραχάλιου - Γ. Λαμπροπούλου.

2) **Φίλησέ με** (Φόξ) Γ. Ἀσημακοπούλου - Π. Παπαδούκα - Μ. Θεοφανίδη.

3) **Ἀθηνοπούλα μου** (Καντάδα) Κ. Κοφινιώτη - Μ. Θεοφανίδη.

4) **Σβῦσε Φεγγάρι**, Χρ. Χαιροπούλου.

ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ ΦΥΛΛΟ:

ὁ διαλεχτὸς συνεργάτης μας κ. ΔΗΜ. ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

θὰ παρουσιάση τὶς

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΣΙΛΟΥΕΤΤΕΣ

ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ
"ΕΡΜΗΣ"
θριαμβεύει
ἡ
ΡΩΜΗΟΠΟΥΛΑ
Νέα Ἐπιθεώρησις
Σ. ΠΕΤΡΑ - Κ. ΚΙΟΥΣΗ
Μουσικὴ ΜΥΡΟΓΙΑΝΝΗ

ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ
καὶ πωλοῦνται σ' ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα

Ἀστέρη Κοββατζῆ — «Ἐπεισόδια» Ἔκδ. Α. Μαυρίδη.

Γερ. Ἀμπάτη — «Μύηση στὸ Λυρικὸ λόγο» Ἔκδοσις Α. Μαυρίδη.

Klabund - Γκαῖτε - Μετ. Ἄννας Βασιλειάδη. Ἔκδ. Παγκόσμιας διανόησης.

ΓΙΑ ΣΑΣ ΚΥΡΙΕΣ ΜΟΥ "ΤΟ ΚΑΡΝΕ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ" ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ